

PREŠERNOVO

Ivan Cankar

Ob zori

Priredba izbranih besedil

18/19

GLEDALIŠČE

Priredba izbranih besedil Ivana Cankarja

Ob zori

Krstna uprizoritev
Sezona 2018/19, uprizoritev 4
Premiera: 21. decembra 2018

Igrajo

Tehnična ekipa

Režiser

Žiga Divjak

Prirediteljica

besedila in

dramaturginja

Katarina Morano

Scenografka

Tina Mohorović

Kostumografka

Tina Pavlovič

Lektorica

Maja Cerar

Avtor glasbe

Blaž Gracar

Oblikovalec svetlobe

David Orešič

Oblikovalec maske

Matej Pajntar

Vesna Jevnikar

Peter Musevski

Vesna Pernarčič

Blaž Setnikar

Vesna Slapar

Aljoša Ternovšek

Gregor Zorc k. g.

Tehnični vodja

mag. Igor

Berginc

Inspicijent in

rekviziter

Jošt Cviki

Šepetalka

Judita Polak

Luč

Nejc Plevnik

Ton

Robert Obed

Frizer in masker

Matej Pajntar

Garderoberka

Bojana

Fornazarič

Odrski tehniki

Robert Rajgelj,

Boštjan Marčun,

Marko Kranjc

Kamberov,

Ahmet Kurtović

Ob zori

Zora je hkrati začetek in konec. Je začetek dneva in je konec noči. Je upanje novega, še ne užitega dne in je grožnja negotove prihodnosti.

Je pa tudi naslov Cankarjeve črtice, katere odlomek sem, kljub temu, da sem ga znal na pamet naprej in nazaj, tako neuspešno recitiral na sprejemcih za režijo na AGRFT, da so po treh vrsticah in štirih poskusih rekli: "Žiga ... v redu je." Kakšna sramota.

Zora me je večkrat v življenju prehitela. Včasih mi je prinesla slabo vest, ker se je druženje nepričakovano zavleklo do jutra in mi je bilo nerodno, ko sem se ves razposajen vračal proti domu, mimo mene pa so zbrano hodili urejeni zbudjeni ljudje na poti v službe. Ali pa so me ti ljudje opomnili, da se pravljica prežive te noči počasi izteka in prihaja realnost, karkoli je to že bilo v tistem trenutku ... Včasih sem se je razveselil, ker je s seboj prinesla mir. Bile pa so tudi situacije,

ko sem se je bal, ko sem strmel v strop nad posteljo in jo s strahom čakal, zoro. Zora je vedno čarobna, tudi kadar me preseneti, prehiti, še takrat, ko mi napoveduje katastrofalen dan ...

Ne bi rad, da bi ta zapis mojega dokaj poljubnega razmišljanja izpadel kot neka domislica, ampak letos je bilo pa že res toliko zapisanega o Cankarju, da se mi zdi malodane žaljivo pisati neke občosti, neke pošlihtane, popeglane tekste, ki se delajo, da odkrivajo toplo vodo. Cankar je tako jasen in hkrati tako neulovljiv, da si hitro razbiješ zobe, če ga poskušaš ukalupiti.

Ko to pišem, še čakam, da pride scenografija, kot vedno zamuja, neke komplikacije z enim od delov. Ne vem, nisem točno razumel. Zaenkrat smo v fazi, ko si stvari še vedno samo predstavljamo - tekoči trak, vsi sedijo za njim, delajo in ... no, da ne grem preveč v detajle ... Če je šlo v dneh od časa tega pisanja do premiere vse po sreči, ste ali pa še boste to tudi videli in nima smisla, da opisujem, če pa tega ni, toliko boljše, da ne veste zares, o čem govorim ...

Joj, ampak jaz res upam, da bo delovalo.

Te odprte stvari vzamejo človeku določeno mero samozavesti pri pisanju teksta za gledališki list. Pa ne, da dvomim v to, kar delamo, mislim, jaz vedno dvomim, ampak igralci so super, Tini maštata, Katarina je napisala odlično priredbo, jutri pride še David, vsi se trudimo. Se imamo kar lepo. Še malo, pa bo zora.

Zora je vedno povezana s spremembo. S prelomom. Z upanjem. Z verjetjem, da dan, ki prihaja, prinaša nekaj ... nekaj novega, lepega, drugačnega ...

Zakaj smo potem svobodnejši, ko je noč? "*But if you close the door the night could last forever*". Mislim, da ne vemo, da nam zora pripada ... Tako kot liki v naši predstavi.

Aljoša Ternovšek, Vesna Jevnikar, Gregor Zorc, Vesna Slapar,
Peter Musevski, Blaž Setnikar, Vesna Pernarčič (fotografija z vaje)

Mislím, da ne upamo poseči po nji, ker ne upamo prekiniti, končati tega, kar je, tudi če je slabo, ker ne vemo, kaj je tisto, kar se bo šele začelo. Bo boljše? Bo lepše? Bo isto? Bo slabše? Bo težje? To, kar je, vsaj poznamo. Pa je to res avtentični strah? Ali ni nekaj, kar nam je vcepljeno? Če nas je strah spremembe, ali ni to strah pred življenjem samim? Ko življenje pride, ga itak živimo, tako ali drugače, strah je vedno prej. Ko lahko še vedno preveč izgubimo. Lahko še vedno preveč izgubimo?

Strah nas je resnice, ker nas vedno v nekaj sili. Zora vedno govori resnico, a ne?

Mi pa tako vztrajno bežimo pred resnico. Tudi če jo poznamo, samo da ne bo izrečena, samo da ne bo konflikta, samo da ne bo treba česa spremeniti. Zato v predstavi vsi vse vidijo, vsi vse vejo, pa se vseeno pretvarajajo, da nič ne vejo, da nič ne vidijo. Ker je tako lažje. Tako manj boli. Ampak kako pa naj preživi mama, ki ne more nahraniti svojih otrok, drugače, kot da si laže, drugače, kot da ne vidi? Laž in upanje in za silo ali po sili ustvarjeni smisel življenja ... Vendar ta laž ne more prinesiti nič lepega. Anko preganjajo, ker je naredila vse tisto, po čemer so hrepeneli tudi sami, zato ne vidijo Marka, kako umira, raje samo molijo in molijo, zato ne vidijo življenja v Publikumu, zato zažgejo Jerneja ...

Ampak v vsem tem je prisoten en tak speči občutek, da bi se stvari lahko obrnile tudi drugače. Zanima me ta potencial, ta še ne izraženi, a vendar vseprisotni potencial, da se stvari obrnejo ... Da tam nekje zasveti ena lučka ... Da je prisotna neka energija, sila, moč za spremembo, samo ni še izražena, ni še usmerjena.

Mislím, da je Cankar boleče blizu resnici. In ta resnica je kot prva zora, ni srepeča, je komaj opazna

lučka nekje na koncu, ne bom rekel tunela, ampak bolj ene take megle, za katero se ne moreš odločiti, ali je lepa ali grozeča. Tako kot ne moreš reči za ujetost Cankarjevih likov, je ta ujetost lepa, je to življenje samo? Ali je to nekaj groznega, nekaj, kar onemogoča pravo življenje ...

Hlapec Jernej je živel v laži, da ni hlapec. Stari Sitar je zanikal odnos hlapec-gospodar, in s tem, ko je zanikal razliko med stanovi/razredi, je v Jerneju ustvaril občutek, da dela za "našo stvar", za "naš dom", ne pa za gospodarjev dom. In ravno to zanikanje razrednega boja je v njem ustvarilo občutek, da je prevaran, da je ogoljufan.

Mislím, da pri Jernejevem romanju ne gre toliko za iskanje pravice, kot gre za iskanje smisla. Kaj je moje življenje, če po štiridesetih letih garanja nimam ničesar? Gre za samo temeljno vprašanje, zakaj bi nekdo imel vse in drugi nič.

»In še mi razložite, kako da ravnam zdaj s svojim delom, kam bi z njim: v zemljo je zakopano, pač za klaftro globoko – kako naj ga izkopljem? Kako naj ga povežem v culo, na ramo zadenem? Mojih štirideset let – kako naj jih spravim, kako zauživam na zapečku? Tukaj je cula: perilo je notri in prazniška obleka! Štirideset let – preštejte in premislite, koliko je to tednov in koliko ur! Moja pamet je počasna, stara; ne znam prešteti; ampak povejte mi, če je to samo toliko tednov in samo toliko dni, da je ta cula obilno plačilo?«

Jernej ni lačen, ni premražen, ne gre mu za preživetje, gre mu za smisel. Njegov boj ni pozunanjeni razredni boj, ampak je intimni boj posameznika. Ne gre mu za punt, ne gre mu za spremembo sveta, gre mu zgolj za potrditev pralaži, v kateri je živel štirideset let. Ravno ta ponotranjenost tega boja kaže emancipatorni boj zatiranega delavskega razreda kot ne zgolj boj

za boljše življenjske pogoje, ampak boj za smisel življenja. Za osvoboditev. Ne kot zunanji, ampak notranji imperativ.

Tudi v vseh izbranih črticah je prisoten razredni boj. Včasih je izražen neposredno, včasih posredno. Tudi v osebnih odnosih. Je v možnosti izbire za Študenta in nezmožnosti izbire za Šiviljo. Študent je tisto, kar bi jaz imenoval Cankarjev lik – nekdo, ki se zaveda, pa si ne more pomagati, nekdo, ki ima konflikt zgolj s samim s seboj, s svojim prepričanjem in svojim delovanjem. On je prestrašen. Ampak on je prestrašen drugače, kot je prestrašeno “ljudstvo”, ki vidi v drobni Anki tatico, drugače kot ljudstvo, ki do smrti pretepe hlapca Jerneja, in drugače kot bogaboječje ljudstvo, ki hodi za Markovim križevim potom, on je prestrašen nekako bolj sodobno. Zanj je nekje zapisano, da bo v življenju še veliko doživel, on je ta sodobni človek, o katerem govori Renata Salecl – človek, ki ima izbiro, pa ne upa ničesar izbrati, ker je lahko vsaka izbira napačna in onemogoči nekaj novega, nekaj potencialno boljšega. On je ta, ki pravzaprav ljubi Šiviljo, ampak ga je strah, da mu bo vzela prihodnost. Strah ga je svoje življenje posvetiti nekemu, ko pa mora še toliko doživeti ... Šivilja živi, četudi bedno življenje, ga živi, Študenta pa je strah življenja, strah ga je bolečine, strah ga je odločitve. Ta strah je sodoben, je ta, ki ga živimo danes, je strah pred tem, da porabljaš energijo za napačne stvari, je strah, da te bo to onemogočilo ... Da ne boš mogel izživeti vseh svojih potencialov.

Res je dober ta Cankar, ampak ni ga pa lahko brati. Je svojevrsten užitek, ampak je težko.

Tudi naše predstave ne bo lahko gledati. Pa ne, da bi nekaj tripal na tem. Pač tako je.

Radi bi Cankarja vrnili delavcem!

Ker to, kar mi trenutno živimo, je genocid nad delovnim ljudstvom, je genocid enega odstotka nad devetindevetdesetimi odstotki.

Zora novega jutra ne pride, ko premagamo prvo uro noči, še veliko ur bo v tej noči, preden pridemo do jutra. Samo ne smemo nehati verjeti, ko po prvi uri teme še ne posveti sonce. Kot je zapisal Cankar v neki drugi drami, pot je zahtevna in gre v kolobarjih. Ampak zora bo. ZORA!

Pogovor z Goranom Lukićem

Goran Lukić je eden vidnejših obrazov in glasov boja za položaj in pravice zaposlenih.

Je vodja **Delavske svetovalnice**, organizacije, ki je namenjena zagovorništvu, varstvu, promociji ter razvoju delavskih, socialnih in statusnih pravic delavcev in ostalih ranljivih skupin, organizacije, ki vrača sindikalnemu gibanju stari pomen: konkretno pomagati delavcu v boju proti izkoriščevalskemu sistemu.

20. stoletje je bilo stoletje turbulenc, stoletje ogromnih sprememb. Delavska gibanja so prehodila ogromno pot. Ogromno pravic je bilo izbornjenih, ogromno tudi izgubljenih. Kako je delavec po tvoje vstopil v 20. stoletje in kako je iz njega izstopil?

Veliko vprašanje. Če odgovorim s svojim mnenjem (saj drugače ne gre); vstopil je v veliki krvavi borbi za osnovne pravice, borbi, ki se pravzaprav nikoli ne neha, le družbene, socialne, tehnološke okoliščine se ves čas spreminjajo – slednje pa je odgovor na drugi del vprašanja.

Dnevno si soočen z izkoriščanjem delavk in delavcev po Sloveniji – v črtici *Iz predmestja*, ki jo obravnavamo v predstavi, Cankar opiše delo v manjši delavnici, kjer izdelujejo kravate: “Šivalo je še troje deklet;

vse tri so bile slabotne, suhe in brez krvi; ni se jim poznalo, če jim je po petnajst ali po trideset let; obrazi so bili starikavi ali oči so gledale otroško in telesa so bila nerazvita. Sedele so tiho kakor stroji brez krvi in brez glasu in roke so delale enakomerno. Od sedmih do sedmih. Tako mesec. In leto. In življenje.” Je tak opis stvar literature oziroma preteklosti ali morda zaznavaš podobnosti s sedanostjo?

Gledajoč ta prizor dobesedno, bi lahko na prvo žogo mogoče naivno rekel, da je tak zapis stvar literature oziroma preteklosti. A če tovrstnih prizorov ne vidiš oziroma o njih nisi informiran, to še zdaleč ne pomeni, da ne obstajajo. Dandanes, z “razvojem” družbe, ki pravzaprav pomeni alokacijo sredstev v selektivno koncentrirana okolja, pa to pomeni, da tako imenovani “razviti” svet pravzaprav živi od

izkoriščanja “nerazvitega” ali “razvijajočega se” sveta – za katerega si – ja, perverzno – v bistvu želi, da bi čim dlje bil “nerazvit, razvijajoč”. Z drugimi besedami – politično ekonomsko kolonizacijo, ki jo je spremljala alokacija, je nadomestila ekonomska kolonizacija, ki jo spremlja alokacija. In ta model se navzven oglašuje kot globalna zgodba o uspehu, ki pa ima veliko “skrivnost” – zgodbe treh slabotnih deklet. In da smo si na jasnem – zgodba treh slabotnih deklet ni zgolj skrita zgodba razvitega sveta, ki je odvržena tam nekje v nerazvitem svetu. Je tudi recimo zgodba izkoriščanih migrantk in migrantov, ki delajo v italijanski industriji pridelave zelenjave, je tudi zgodba zapuščenih srbskih proizvodnih delavcev na Slovaškem ... Skratka, zgodbe treh deklet so lahko bodisi na drugem koncu sveta bodisi čez cesto.

Med njimi in nami pa je

v veliki večini naš politično potrošniški konformizem, katerega tišina poganja globalno kolesje tega izkoriščevalskega modela.

V omenjeni črtici mlado dekle Anka v zgoraj opisanih razmerah cele dneve dela za mizerno plačilo in še tega v trenutku, ko pride domov, ni več, saj ga mati potrebuje, da preživi družino. Ko Anka nekega dne z denarjem svoje delodajalke nakupi cel kup stvari za mamo, za bratca in sestrici, zase ... ne more razumeti, zakaj jo ljudje zmerjajo s tatico, in ne more razumeti, zakaj so jo zaprli, zakaj je ne pustijo domov. Kaj misliš, kako to, da ljudje dojemamo kot krajo to, da si nekdo, ki nima kruha, vzame kruh, ne dojemamo pa kot krajo slabega, nepoštenega plačila ljudi?

Po pravici povedano, si tudi sam dostikrat zastavljam to vprašanje.

Peter Musevski
(fotografija z vaje)

Kaj pa če je osnovno etično, moralno izhodišče različno; za “malega človeka” se predvideva, da je pošten, ne glede na kaj. Za delodajalca pa se predvideva, da je “lahko” nepošten, ker je pač nekdo, ki daje ljudem kruh. Seveda je to navadno psihološko izsiljevanje, ki pa je presenetljivo realno. Konkreten primer: delavci so že dva meseca brez plač; ne zmorejo plačevati računov, grozi jim izklop različnih priklopov, na drugi strani pa je delodajalec, ki se skriva za “slabimi tržnimi razmerami”. In v takšnih primerih delodajalec dostikrat obrne svojo nepoštenost prav v psihološko izsiljevanje – v smislu “počakajte še malo, če me boste prijavili, bomo vsi na slabšem”.

Zdi se, da v izbranih Cankarjevih črticah vsi samo delajo, delajo in delajo, pa vseeno ničesar nimajo. Mar ni to situacija, ki zelo

spominja na situacijo prenekaterih prekarjih pa tudi zaposlenih delavk in delavcev v Sloveniji?

V bistvu lahko v odgovoru na to vprašanje kar nadaljujemo z odgovorom na prejšnje vprašanje; gre pravzaprav za proces, v katerem so delodajalci praktično skorajda absolutno svobodni v svojih tržnih odločitvah, na drugi strani pa so delavci, ki se jih skuša skorajda absolutno disciplinirati, torej spremeniti v absolutno disciplinirano delovno silo. In če kar nadaljujemo s psihologijo izsiljevanja – vse več delodajalcev plačuje delavce “po efektivni”, recimo po uri dela, prevoženih kilometrih. Kar posledično praktično pomeni, da morajo delavci za vsaj normalno plačilo delati vse več in več ur. In v primeru, da se jim sporoči, da imajo absolutno pravico do pravičnega delovnega

časa, počitka med delom in med dnevi, se vse prevečkrat zgodi, da sami temu nasprotujejo, saj “morajo” oddelati svojih 10, 12, 14 ur dnevno, da prejmejo svoje plačilo, medtem ko jim delodajalec ves čas govori, da so zaradi “konkurence” vsi skupaj primorani v tak način dela, sicer jih bo ta “konkurenca” pokopala, ali pa jim ta isti delodajalec govori, da je za takšno delo odgovoren glavni naročnik, ki narekuje časovnico in plačilo dela.

So opisi delavskih razmer s preloma 19. v 20. stoletje stvar preteklosti ali v svojem bistvu vsebujejo tudi grožnjo prihodnosti?

Morebiti pa lahko odgovorim z naslednjim vprašanjem: kaj pa če je to preteklost, sedanost in prihodnost? Torej ena časovnica z različnimi družbenimi, socialnimi in tehnološkimi okoliščinami? Moram pa poudariti, da ti vprašanji nista

opremljeni z dnevno mero cinizma, temveč sta odraz dnevnega ukvarjanja s kršitvami delavskih pravic – in dlje ko se s tem ukvarjaš, bolj je opazen zgodovinski vzorec izkoriščanja.

Občutek imam, da se o izkoriščanju delavcev in o posledičnih slabih življenjskih pogojih večinoma govori skozi prizmo sočutja, usmiljenja – ne pa skozi prizmo zahteve po konkretni spremembi. Recimo ni nam težko prispevati denarja, prispevati oblek, hrane, težko pa nam je stopiti na ulice in izkazati podporo v bojih, ko gre pravzaprav za pravice in ne za usmiljenje. Kot bi rekel hlapec Jernej: *”Ne govorim o usmiljenju, o odpuščanju nič – o pravici govorim!”* Se ti zdi, da raje prosimo kot zahtevamo?

Ponovno odgovarjam z vprašanjem, tokrat tudi navezujoč se na historični vidik, vendar v perspektivi

relacije “razviti – nerazviti” svet – kaj če je vsa ta humanitarnost logična posledica? Če to poskusimo stisniti v en stavek, bi ta bil napisan približno takole: humanitarizem “razvitega” sveta je v veliki meri obliž na sistematično proizvodnjo dnevnega izkoriščanja vseh razpoložljivih resursov – ja, tudi ljudskih. Ves ta humanitarizem, vsa ta zgroženost nad “globalnimi krivicami” pa je je pravzaprav spet del te iste “razvitocentrične” zgodbe delitve (ki to ni) resursov. Delavke in delavci, ki so izkoriščani, morebiti res rabijo konkretno – v določenih primerih tudi humanitarno – pomoč. Vendar pa v osnovi rabijo pripoznanje, da so – delavke in delavci. In če sistemski problem kršenja delavskih pravic poskušaš prikriti z obliži humanitarnih akcij, potem to v družbenem diskurzu res postane – humanitarni problem, ki se ga recimo

medijsko priljubljeno manifestira s periodičnim prikazovanjem žalostnih, brezupnih izrazov na obrazih opeharjenih delavk in delavcev, ki mu sledi blok reklam. In spet smo pri sistematični ekonomsko-politični gradnji discipliniranega mnogoterega – a ne množičnega, o, to pa ne – delavskega telesa na eni strani, ki se ga manifestira kot “nekoga, ki na koncu zgodbe prosi” – in spet smo pri sistematični izgradnji tržno svobodnega delodajalca, ki – zahteva. In te osnovne (psihološke) relacije je treba razbiti.

Iz nekaterih črtic, ki jih obravnavamo, zeva nekakšno prepričanje, da nam ne pripada nič boljšega. Nekakšna sprijaznjenost s tem, da smo kot Anka, za katero Cankar v črtici Šivilja zapiše, da je “[u]stvarjena za živino, da molči in dela in naposled obleži, kadar je zadosti”. Kakšna

je tvoja izkušnja “s terena”? Kako je s sprijaznjenostjo, voljo do spremembe danes?

Ja, v veliko primerih vidim sprijaznjenost. Bodisi vnaprejšnjo (tako kakor je, je slabo, a pri nas je še slabše) kakor tudi sprijaznjenost, ki izhaja prav iz teh relacij, o katerih sem pisal (delodajalec je tisti, ki daje kruh, zato ga bom poslušal). Manifestacija tega je dostikrat tudi jezikovna – delodajalcu se recimo reče “gazda”, kot da si te lasti kot človeka. Ne, si te ne! Ta oseba je res morebiti formalnopravno “zastopnik, družbenik, direktor ...”, a to ni tvoj lastnik. In dostikrat moramo v pogovoru z delavko, delavcem že v osnovi razbiti to videnje delodajalca. In sprememba perspektive v osnovi odpre takšni delavki, delavcu nove perspektive – ko več ne prosi, temveč zahteva. Ker je tako edino prav. **Večinoma delamo, da**

lahko živimo oziroma preživimo. Marsikaj smo pripravljeni “požreti” v veri, da nas nekje v prihodnosti čaka nekaj boljšega. Poplačilo za vse garanje smo pripravljeni prelagati nekam neznano kam v prihodnost ... Pa vendar – kaj se zgodi z zgaranimi delavci, ki niso prejeli tega, za kar so verjeli, da jim je bilo obljubljeno? Za kar so verjeli, da jih čaka tam nekje v prihodnosti? Kako blizu tega smo, da sodobni hlapci Jerneji zažgejo “obljubljene domačije”?

Kratek odgovor: še daleč smo od tega, da sodobni hlapci Jerneji zažgejo “obljubljene domačije”. Sprva se morajo vse delavke in vsi delavci otresti tega notranjega šefa, ki jih od znotraj kljuva in jim jemlje pravico do samostojnega odločanja. Pravico do – pravice.

Z Goranom Lukičem sta se pogovarjala Katarina Morano in Žiga Divjak.

Ob zori

Režija: Žiga Divjak

Priredba: Katarina Morano

“Kakor človeku, ki stoji nad prepadom in gleda navzdol po neskončni ravnini, oškropljeni s solzami jutranjega sonca, in gleda začuden, ves otroško vesel in širi roké v čudovitem hrepenenju, in širi roké in se sklanja in trepeče in pada, in pada in ne vidi, kakó rdé skale od njegove krvi, ne čuti bolečine, ne strahú, ne kesanja, in odpira velike, vesele očí in gleda navzdol po neskončni ravnini, oškropljeni s solzami jutranjega sonca, in vidi čudovite, vse bele device, obraze nedolžne, očí sanjajoče in tihe smehljaje, posluša pesmi, otožne in sladke, in vzdihá od pijane, razbrzdane sreče in iztega roké po belih rokáh, ki trosijo rože na postelj njegovo, in ne vidi, kakó rdé skale od njegove krvi, in ne čuti, da mu diha smrtni dih v obraz - takó je meni v tem življenju mračnem.”

Iz predmestja

V vrsti stojijo Anka, Ankin oče, Ankina mama in trije otroci, gospa Rieglova ...

Uvod *“Ljudje so željni pustih sanj.”*

Spomladanska noč

Pripovedovalec Vse moje življenje je posvečeno brezuspešnemu, popolnoma brezuspešnemu boju. Moj sovražnik je neranljiv in nesmrten. Rodil se je s prvim človekom in se je množil in redil in danes živi v tisočerihi telesih tisočero življenje. V svoji celoti neizmeren, vesoljnost sama; viden samo v posameznih udih in viden v svojih delih. Posamezni udje njegovi so včasih neznatni, skoraj bi se zdelo človeku, da niti škodljivi niso. To je zavedlo mnogo poštenih ljudi, da ga puste pri miru in da se jim zdi nespametno in nepotrebno, boriti se z njim in prelivati kri brez velike koristi. Ampak že ti nazori so del njega samega; zakaj on je prekanjen in se včasih pojavlja na čudovito nedolžen način. Mnogo pa jih je bilo in jih je nekaj še vedno, ki jim je bilo usojeno ob rojstvu, da prelijejo srčno kri v boju z neizmernim in nevidnim sovražnikom. Vsi po vrsti so propadli, prelili so poslednjo kapljo, ali on se je smehljaj: srbela ga je komaj koža od njihovih udarcev. Nekateri izmed njih so vedeli, da je boj brezuspešen, zato je bilo njihovo trpljenje lažje in kar je glavno: niso bili osramočeni, ko so padali premagani na kolena. Tisti sveti, čisti ljudje, ki so verovali vase in v svoje delo, pa so bili uničeni na duši in na telesu; ko so umirali, ni bilo smehljaja na njihovih ustnicah.

Anka Anka se je rodila v enem od tistih predmestij, ki so odeta v dim velikih fabrik in v prah neškropljenih ulic in kjer so doma trpljenje, ubošstvo in greh. Z družino so živeli mirno in tiho, ker jim je bilo beraštvo v krvi. Niso se prepirali ne z Bogom ne z ljudmi.

Ankin oče Ankin oče je bil pozlatar. Pred nekaj leti je še imel kaj dela, ampak potem je šlo postopoma navzdol. Prepozno se je odločil, da bi se pridružil veliki delavnici, ki je požirala manjše kot za šalo. Bil je bolehen, sestradan in zlovoljen. Ko ni več zdržal pritiska, se je obesil. Za seboj je pustil Ankino mamo in njune štiri otroke.

Ankina sestra Anka je bila najstarejša od otrok, imela je štirinajst let in je ravnokar končala šolo. Bila je slaboten in bolehav otrok, kakor jih je bilo po tistih krajih vse polno. Vsi so mislili, da je mlajša od svoje mlajše sestre, saj je bila videti, kot da ji je komaj deset let: vsa majhna je bila in drobna; bluzica se ji ni bila vzdignila na prsih še niti za dih, lica so bila ozka, bela, oči so gledale čisto otroško, neumno in radovedno. Delala je od jutra do noči neprestano, oskrbovala svojega štiriletnega brata in svoji dve mlajši sestri, pospravljala je in jim kuhala.

Ankina mati Mati je hodila delat, odhajala je zgodaj in prihajala pozno zvečer. Takrat ko se je mati vrnila z dela, se je v resni Anki vzbudilo dveletno dete s čudnimi željami. Sedla je k mami trudna in izmučena in najrajši bi se zjokala, kakor otrok včasih hipoma na glas zajoka, pa ne ve niti zakaj.

Ankina sestra No in nekoč se Ankina mati domisli, da bi dala Anko česa učiti; mlajša sestra ima že 12 let in bi lahko oskrbovala domača dela; močnejša je celo od Anke.

Gospa Rieglova Tako je prišla Anka h gospe Rieglovi, da bi se učila, kako se šivajo kravate. Gospa Rieglova je bila velika in debela ženska, lici sta ji viseli navzdol, imela je dvoje težkih podbradkov; očesi sta bili majhni in svetli, švigali sta neprestano ter se svetlikali iz obraza, kakor dvoje živih, majhnih živalic.

Anka Zelo sem se bala gospe, sklonila ali sključila sem se, ko sem začutila, da sta se živalci ozrli name.

Dekle 1 Šivalo je še troje deklet; vse tri so bile slabotne, suhe in brez krvi; ni se jim poznalo, če jim je po petnajst ali po trideset let; obrazi so bili starikavi ali oči so gledale otroško in telesa so bila nerazvita.

Anka Najprej mi je bilo res težko. Moje roke so bile nerodne in okorne, ves čas sem se zbadala s šivanko, šivala sem, kot da bi si zobe trebila. Ampak navadila sem se in kmalu je šivanka šivala kar sama od sebe. In to natčno in elegantno. Pa saj ni bila to kakšna posebna umetnost.

Dekle 2 Vsaka delavka je delala svoj posebni del kravate; najstarejša je bila pri gospe že tri leta in niti ona ni vedela, kako se deli sestavljajo v celoto.

Dekle 3 Sedele smo tiho kakor stroji brez krvi in brez glasu in roke so delale enakomerno. Od sedmih do sedmih.

Dekle 1 Od sedmih do sedmih.

Dekle 2 Od sedmih do sedmih.

Dekle 3 Od sedmih do sedmih. Tako mesec in leto in življenje.

Anka Prvo soboto sem dobila dve kroni. Tiščala sem ju v pesti tako, da se mi je vsa potila in srce mi je poskakovalo. Dve kroni!

Vsi Dve kroni!

Nekdo Dve kroni! Kar naenkrat se je ob cesti odprl cel kup slaščičarnic in za visokimi okni so dišale rumeno pečene torte.

Ostali Bomboni!
Sladkorne pene!
Sladoledi!
Krofi!
Kolači!
Karamelizirani mandeljni!

Anka Odprl se je tudi cel kup prodajalnic, kjer so vsele raznorazne čipkaste srajce in pisane bluže.

Ostali Svila!
Čipka iz Idrije!
Novo blago iz Italije!
Krila!
Unikatni gumbi vseh vrst in oblik!
Semiš!
Usnjeni škornji s peto!
Podloge!
Pasovi!
Rute vseh barv in vzorcev!

Anka Ja! Odprle so se celo zlatarnice in bleščale so se mi v obraz vse te zlate zapestnice ...

Vsi Broške!
Biserni uhani!
Zlate verižice!
Zlati obeski: srčki, križci, rože, pikapolonice ...
Zlati prstani!
Zlati manšetni gumbi!
Zlate lasnice!
Zlati kipci!
Zlate vilice in noži in majhne, čisto majhne žličke!

Anka Odkod toliko prodajalnic?

Ankina mati Prišla je domov, dve kroni je stiskala v pest, da sta se ji že zažrli v potno kožo. Vzela sem ju in še isti večer ju ni bilo več.

Anka Anka je bila žalostna, oči so jo zaskale; obraz pa, ki je bil prej že rdeč in vesel, je hipoma spet upal. V spanju je jokala tisto noč; mučile so jo grde sanje.

Nekdo Prodajalnice so spet izginile; Anka jih ni več videla. Samo še razriti predmestni tlak je bil tam, sive dolgočasne hiše so bile tam, in visoka nova poslopja, odurna, podobna pobeljenim ječam; vse, kakor je bilo prej.

Anka Vse, kakor je bilo prej.

Vsi Vse, kakor je bilo prej.

Nekdo Ali v Anki se je nekaj zganilo, predramilo. Kakor da bi bila mlada ptica prvokrat zafrfotala s perutmi, pogledala okrog sebe, še plašno in neodločno, ter se napravljala, da vzleti iz gnezda. Vzbudilo se je hrepenenje v nji, bogvedi po čem,

po nečem svetlem, sončnem, po rumeno pečenih tortah, pisanih bluzah in zlatih zapestnicah, dà, zlatih zapestnicah z veselo cinglajočimi naveski.

Dekle 1 Kmalu nato, čez mesec dni, je zamenjala Anka svojo tovarišico in je začela nositi kravate v mesto.

Dekle 2 Z veliko škatlo, z jermenom prevezano v roki, je hodila dan za dnem po neskončno dolgih ulicah iz predmestja v mesto, kjer so se ceste širile in kjer so bile lepe hiše in kjer je bila prodajalnica ob prodajalnici, druga lepša od druge.

Gospa Rieglova Samo ob sobotah je hodila gospa sama v mesto, ko je bilo treba iti po denar.

Dekle 3 In vendar se je zgodilo nekoč na soboto, da je morala gospa poslati Anko po denar. Naročala ji je skrbno, da naj ...

Gospa Rieglova Pazi na denar! Ne izgubi denarja! Natančno preštej denar ... Ja, denar, denar, denar!

Nekdo Anki je šumelo po ušesih:

Anka ... denar ...

Nekdo ... denar ... denar ... denar.

Gospa Rieglova Denar!

Nekdo Denar ... denar ... denar ...

Anka Denar ... to so rumeno pečene torte, pisane bluze, zlate zapestnice ...

Vsi Čipke!
Sladkorne pene!
Biseri!
Usnjeni škornji s peto!
Karamelizirani mandeljni!
Pisane rute!
Obeski pikapolonice!
Svila, svila, svila!
Svetleče broške in zapestnice!

Anka Zapestnice! Dà, zlate zapestnice z veselo cinglajočimi naveski ...

Nekdo In kako kako so se smejali izza megle, veselo cinglajoči naveski!

Nekdo Prodajalnice so se smejale ob cesti, visoke, lepe prodajalnice, vse nabasane s čudovitimi rečmi. In tudi ljudje so se muzali na cesti prijazno:

Anka "Anka gre po denar ... denar ... denar ..."

Vsi Denar ... denar ... denar ...

Gospa Rieglova Denar!

Anka In sonce je sijalo, ker je bila sobota in ker je šla Anka po denar.

Vsi Denar ... denar ... denar ...

Nekdo V predeljenem prostoru, v katerem ni bilo drugega pohištva nego dolga rdeča klop ob steni, je čakalo že mnogo žensk na izplačevanje; delavke, slabo oblečene in suhotne kakor Anka, in odjemalke same, dostojno opravljene in zlovoljne, ker je bilo okno še zmerom zaprto. Prišel je blagajničar, debel in velik človek z drobnimi, mežikujočimi očmi in dobrodušnim obrazom, ter je odprl okence. Izplačeval je polagoma, premišljeno; s slovesno kretnjo in trdo, kot da bi pribijal krono na krono, je štel denar na knjižico ter porinil potem knjižico pod okencem; delavka je vzela denar ter stopila v kot, kjer je preštevala še enkrat.

Anka *(Prestrašeno, tiho.)*
Za gospó Rieglovo ...

Debeli blagajničar Za koga?

Anka *(Se odkašlja.)*
Za gospó Rieglovo ...

Nekdo Blagajničar pogleda v svojo veliko knjigo in potem v knjižico.

Debeli blagajničar Šestinosedeset kron ... Célo premoženje!

Nekdo Namuzne se ter pomežikne Anki. Anka vzame denar in ji pri tem pade krona na tlà. Anka tega ne sliši in nadaljuje proti izhodu.

Debela ženska Ti, deklè neumno! A ne vidiš, da ti je krona padla?

Ženska 2 Jezus, kakó drží denar, saj jih bo še deset izgubila!

Ženska 3 Pa preštela tudi ni!

Debela ženska Jaz ne bi pošiljala takih otrok po denar.

Gospod Denar!

Vsi Denar ... denar ... denar ...

Nekdo Anka pobere krono in začne preštevati.

Anka "Šestinosedeset kron ... šestinosedeset kron ... šestinosedeset kron ..."
Nisem se mogla skoncentrirati, nikakor.
Spravila sem denar ...

Vsi *(Jo prekinejo.)*
Denar ... denar ... denar ...

Gospa Riegllova
Anka Denar!
... in knjižico v škatlo. Kakó je to ropotalo po stopnicah! Ta tam ta tam ta tam, pa cingljalo! Cin cin cin ta tam cin cin cin ta tam tatam...

Prostor postane svetel in prijazen, nedoločen. Sanjski. Sonce.

Nekdo Ko je Anka stopila na cesto, se je odprlo pred njenimi očmi življenje in veselje. Vse je bilo lepo naokoli in vse se je smejalo. Sonce je sijalo na cesto in Anka se je ozrla na nebó in se zasmejala od radosti: prvič je ugledala sonce.

Nekdo Anka je v raju.

Nekdo Najprej je šla Anka v slaščičarnico, sedla je na žametni stol pred mramornato mizico in belo oblečena postrežnica ji je prinesla na svetlem krožniku rumeno pečene torte. Anka je zagriznila.

Anka ... mmmmm ... Kakó se je to sladko razlivalo po ustih, to je, to se, to je ... topi se na jeziku ... to je tako mehko, da ... Jaz sem samo jedla, jedla in jedla, dokler se nisem naveličala, pa še vedno bi lahko jedla z očmi, z jezikom bi lizala po lepi rumeni skorji, če bi me telo še ubogalo, bi še jedla!

Slaščičar Čokoladna pralina!

Anka Bom samo poskusila.

Slaščičar Pa tele?

Anka Joj, kakšnih barv!

Slaščičar Poskusite!

Nekdo Zunaj na ulici so hodili gosposko oblečeni ljudjé; dame v dolgih, šumečih toaletah, z velikokrajnimi, čudovito okrašenimi klobuki, čipkastimi sončniki v rokah, na ušesih biserni uhani ... In sonce je sijalo in vse je bilo gosposko in veselo. Anka je hodila sem in tja, povsod jo je neslo, sladko utrujena od torte.

Anka Uau, kakšni uhani! To je vse zlato?

Zlatar Seveda, kaj pa misliš?

Anka Pa ta broška?

Zlatar Tudi!

Anka Pa ta?

Zlatar Tudi!

Anka Ta?

Zlatar Seveda!

Anka Koliko brošk! Vse so tako lepe! Koliko pa stane tale?

Zlatar Ta dva golobčka?

Anka Ja.

Zlatar Z biserčkom ali brez?

Anka Tudi z biserčkom je?

Zlatar Ja, tale.

Anka Uauuu, kako lepa!

Zlatar Štiri krone.

Anka Kupila sem jo. To je bila najlepša stvar, ki sem jo kdaj držala v roki. Dva zlata golobčka sta stala na zlati vejici ter sta se priklanjala drug drugemu.

Zlatar Boš škatlico ali jo boš dala nase?

Anka Škatlico! Joj, da se ji kaj ne zgodi! Kako lepa lepa lepa ...

Gospa z rožami Šmarnice! Lilije! Vrtnice!

Anka Kako lepe šmarnice! Nikoli nisem še držala šmarnic v roki, kako so lepe, kako omamen je ta vonj! Dajte mi tavelik šopek!

Prodajalec klobukov Klobuki!

Anka Klobuki!

Prodajalec čevljev Čevlji!

Anka Koliko čeljev!

Prodajalec trakov Trakovi!

Anka Trakovi

Prodajalec usnja Torbe!

Prodajalec oblek Obleke, suknje!

Anka Uaaaaau! Hiše so gledale prijazno in prazniško in obrazi vseh ljudi, ki so prihajali mimo, so bili prijazni in blagi.

Strojvodja Tramvaj, pridite!

Anka Tramvaj! Jaaaaaaaaa, počakajte, prihajam! Nikoli se še nisem vozila s tramvajem!

Nekdo Voz je drdral nerodno po cesti, stresal se je in zibal. Mimo so švigale kočije, po tlaku se je vila neprestano dolga vrsta ljudi, in ko je zavil tramvaj na široko cesto, so zvonili mimo veliki rdeči tramvajski vozovi.

Anka To so bili čisto neznani kraji; ljudje, ki so tu hodili in se vozili mimo v kočijah in tramvajskih vozovih, so bili popolnoma drugačni; tako sladko in lepo mi je bilo, da sem bila med njimi in da sem se vozila po tej neizmerno dolgi, lepi cesti. In potem ...

Nekdo Drevesa.

Nekdo Prava, zelena, košata drevesa.

Anka Čisto nič podobna bolanim mestnim, zaprašenim kostanjem.

Nekdo Ceste se zlivajo v čudovite aleje.

Nekdo Ljudje se mirno, počasno sprehajajo.

Nekdo Par leži v travi.

Nekdo Otroci se igrajo.

Nekdo Podijo se za žogo!

Nekdo Spuščajo zmaja!

Nekdo Kako je pisan!

Nekdo Kako lepe klobuke imajo gospodje!

Nekdo In ženske hodijo tako elegantno!

Nekdo Kuža!

Nekdo Še eden!

Nekdo Družinica se sprehaja!

Nekdo Kolo!

Nekdo Ampak res, koliko dreves!

Anka Stop! Tu izstopim! Hodila sem hitro zmerom dalje; zmerom bolj tiho je bilo, zamolkli mestni šum je umiral v daljavi in že je pihala mehka, hladna sapa, že je šepetalo naokoli ter se stresalo; zeleno listje se je pogovarjalo, zazibalo se je časih, kadar je zafrfotal droben pisan tič, vzdignil se ter odrfotal. "To je gozd!!!"

Nekdo ... si je mislila Anka in v prsih se ji je nekaj širilo, širilo, da bi vzkliknila na glas.

Nekdo Sonce je stalo visoko in se je skoro že nagibalo; svetloba je lila skozi listje na belo, s peskom posuto pot, ki je bila vsa preprežena s sencami, kakor s čudnimi preprogami in čipkami. Kmalu se je pot dvigala ter se ožila, drevje se je zgrinjalo zmerom nižje in zmerom bližje.

Nekdo Kakšna zelena!

Nekdo Veverica!

Anka Kje?

Nekdo Sinička!

Nekdo Kakšna lepa vrba!

Nekdo Potok!

Anka Potok!

Nekdo Uau!

Anka Kako lepoooooo je vse!

Nekdo Anki, ki je bila navajena na mestni šum, se je zdelo tiho kakor v cerkvi.

Anka Od sreče in hoje in zraka sem postajala utrujena, bolele so me noge.

Nekdo In potem ...

Vsi Uaaaaau!

Nekdo Kakšna hiša!

Nekdo Klopi!

Nekdo Beli prti!

Nekdo Kako lepi ljudje posedajo v senci!

Natakar Dober dan! Kaj vam lahko prinesem?

Nekdo Kaj pa ima to v roki?

Nekdo Pivo ...

Nekdo Tako lepo pivo!

Nekdo Pena, kot da bi bila iz oblaka ...

Anka Pivo bom!

Natakar Boste tudi kaj pojedli?

Anka Pojedli? Ja! Ja, jedla bom! Imate sir?

Natakar *(Se nasmeji.)*
Sir? Seveda imamo sir!

Anka Pa kruh?

Natakar Seveda imamo kruh.

Anka To bom!

Nekdo ... mmmmmmmmmmm ... kako je dobro pivo ...

Vsi ... mmmmmmmmmmmmmmmmmmmmmmmmmmmmmmmmm ...

Nekdo Ko je popila Anka pivo, so se ji ome glile oči in svet naokoli je zastrl srebrkasti blesikasti pajčolan. Prijetno ji je bilo; leno teló ji je bilo omahnilo in niti z rokó ni ganila, ali ustnice so se smehljale kakor v sanjah, rdeče pege so gorele na licih in oči so bile široko odprte, vlažne in mirne.

Nekdo Hladneje je bilo, vsa pot je bila že v senci. Anki se je mudilo, da bi je ne prehitel mrak.

Anka Kakó je dan minil kakor v sanjah; švignil je mimo, ves sončnovesel, in že se je temnila noč. – stopala sem hitro, časih celó tekla, da so poskakovale krone v škattli.

Nekdo Cin cin cin cin!

Nekdo Zdaj je bilo v parku več ljudi; prihajali so v parih, hodili so počasi ob drevju in obraz se je sklanjal k obrazu.

Nekdo Že je bučalo mesto od daleč.

Nekdo In spet: tramvaj!

Anka Vstopila sem, noge so me bolele in v glavi mi je bilo čudno: vse se je zibalo in majalo naokoli; če sem gledala na visoko hišo, se je hiša polagoma nagibala, nagibala, stresla se naposled ter se izgubila v megli. Zató bi zatisnila oči, legla, zaspala.

Nekdo Ampak ...

Anka Za bratca lesenega konjička!

Nekdo Za sestri kolače!

Nekdo In torto!

Nekdo Piščalko za bratca!

Anka Čipkasto ruto za mamo!

Nekdo Za sestri dvoje lepo obrobjenih predpasnikov!

Nekdo Frnikule za bratca!

Nekdo Zapestnico za mamo!

Nekdo Pa za vsako kakšen trak!

Nekdo Elastike za sestrici!

Anka In še bi in še, če bi le lahko nesla do doma. Stala sem na cesti ter preišljevala, kaj bi lahko še kupila - vse bi kupila, toda vse ne gre v škatto. Joooj, kako bodo gledali ter občudovali Anko! ... Na vrh vseh dobrih in lepih stvari sem položila tavelik šopek šmarnic.

Nekdo In spet: tramvaj.

Anka Ko sem se peljala domov, sem nenadoma zapogrešala mamo in sestri in bratca, želela sem si, da bi sedeli zvečer za mizo ob svetilki ter se pogovarjali. Jaz bi pripovedovala in še potem, ko bi bratec že spal in bi dremali tudi že sestri, bi si šepetali z mamo še zmerom v postelji, o lepih, lepih stvareh, ki čakajo v prihodnosti. Potem pa bi polagoma padale težke in trudne trepalnice, nekaj sladkega in mehkega bi legalo na noge, na roke, na vse teló, samó še časih zaspana, komaj razumljiva beseda ...

Nekdo In skozi okno:

Nekdo Domača ulica.

Nekdo Domača trgovina.

Nekdo Kovač Stane.

Nekdo Razbita šipa, ki jo je mali Jernej prejšnji teden ušpičil in jih zato kasneje vsem na očeh tudi fasal.

Nekdo Naša cerkev!

Nekdo Zapuščena tovarna!

Nekdo Za tistilim ovinkom smo doma.

Anka Stop! Izstopim!

Nekdo Še malo, še malo pa boš doma.

Anka Utrujena sem.

Nekdo Še malo.

Anka Še malo.

Nekdo Ampak pred Ankino hišo cel kup ljudi.

Nekdo Anka!

Nekdo Anka! Kje si bila?

Nekdo Anka je prišla!

Nekdo Anka je!

Nekdo Poglejte jo!

Nekdo Kje si bilo, dekle?

Anka "No, v mestu sem bila ..."
Komaj sem se prerinila v vežo, vsi so kričali in se drenjali pred mano po stopnicah ...

Nekdo Anka je!

Nekdo In od zgoraj nekje: "Kje je Anka?"

Nekdo Tu je!

Nekdo Tudi neznani moški glasovi so se oglasili: "Deklè je tukaj!"

Nekdo Anka!

Anka Pa zakaj me vsi tako pričakujejo?

Nekdo Se je spraševala Anka, ko je šla po strmih stopnicah v tretje nadstropje.

Nekdo Obkolili so jo, prijeli jo za roke, sklanjali se k nji ter ji govorili v obraz vsi hkrati - sosede, tuje ženske, bradati moški. Vsi so stali v poltemni veži in so prihajali iz stanovanj.

Gospa Rieglova Gospá Rieglova se je pririla, rdeča, debela, zasopla. "Kje imaš denar, denar, denar?"

Ankina mati Mati je prišla za gospó Rieglovo, bleda, suha, prestrašena, z objokanimi očmi. "Anka, kje imaš denar, denar?"

Policist Prišel je velik policist, bradàt, s svetlo čelado na glavi. "Kje imaš denar?"

Vsi Kje imaš denar, denar, denar?

Gospa Rieglova Gospá Rieglova ji je iztrgala škatlo iz rok ter pohitela v sobo. Vsi so šli za njó in so vlekli Anko s sabo. Na mizi je gorela svetilka.

Sestri v en glas Midve sva se stiskali ob steno in gledali, kako policist drži sestro za vrat. Mama je kričala, naj jo izpusti, brat se je skrival pod mizo.

Gospa Rieglova *(Pošastno zakriči, ustnice se ji tresejo.)*
Gospa Rieglovi je osivel obraz; ustnice so se ji tresle, kričala je hripavo od bolečine, kot da bi ji rezali rano. Vzdignila je roko in metala po sobi: kolače,

Nekdo torte,

Nekdo predpasnike,

Nekdo golobčka na vejici,

Nekdo čipkasto ruto ...

Anka *(Anka skoči vanjo.)*
Pustite! To je za mamo!

Gospa Rieglova Gospa Rieglova jo je prijela za lase in jo vzdignila.

Anka Auuuuuu!

Ankina mati Mati se ni ganila, slonela je ob zidu čisto bleda; otroci so zajokali pri durih.

Anka *(Objokana in v bolečinah.)*
Kaj sem vam naredila?

Policist *(Gospa Rieglovi.)*
Gospa Rieglovi rečem: "Umirite se, gospa!" ... Anki pa: "Tatica umazana! Z mano!"
In sem jo prijel za roko.

Vsi *(Drug čez drugega.)*
Tatica umazana!
Tatica umazana!
Tatica umazana!

Nekdo Ozrli so se na mamo, na otroke pri vratih, na siromašno pohišstvo in so si mislili:

Nekdo Družina tatinska!

Vsi *(Drug čez drugega.)*
Družina tatinska!
Družina tatinska!
Družina tatinska!

Gospa Rieglova Gospá Rieglova je preštevala denar s tresočima rokama. "Dvajset kron je zapravila! Družina tatinska!"

Vsi *(Drug čez drugega.)*
Dvajset kron! Družina tatinska!
Dvajset kron! Družina tatinska!
Dvajset kron! Družina tatinska!

Anka Anki se je zibalo, bleščalo pred očmi, razumela ni ničesar; stala je med njimi, majhna, drobna, prestrašena, in rženoplavi lasje so ji viseli po čelu in po obrazu.
"Kaj sem vam storila? Pustite me! ... Mati! Ruto sem vam prinesla."

Vsi Dvajset kron!

Nekdo Družina tatinska!

Ankina mati Mati se ni ganila; za obe roké jo je držala velika bolečina in ji je ležala na jeziku.

Policist Policist je prijel Anko ter jo je potegnil za sabo.
"Z mano greš, tatica!"

Anka Ko sem bila že med vrati, me je mama tiho poklicala.

Ankina mati "Anka!"
In Anka je zajokala.

Anka "Kaj sem vam storila? Kaj pa me vlečete, ko vam nisem nič storila!"

Vsi Dvajset kron!

Gospa Rieglova Gospá Rieglova je pobrala po sobi vse, kar je bila prej pometala iz škatle, prevezala je škatlo z jermenom ter se odpravila. "Družina tatinska!"

Vsi Družina tatinska!

Nekdo Odpravili so se tudi vsi drugi ter so stopali v dolgi vrsti po stopnicah za Anko in policistom. "Še staro bi morali zapreti!" je opomnil nekdo.

Nekdo In domislili so se tudi vsi drugi in ženske so kričale z ostrim glasom: "Še staro bi morali zapreti!"

Vsi v en glas Še staro bi morali zapreti!

Vsi Še staro bi morali zapreti!
Še staro bi morali zapreti!
Še staro bi morali zapreti!

Anka Opotekala sem se in bala sem se teh ljudi, nisem vedela, kaj hočejo in kam me tirajo: pridrli so bili v sobo in me zgrabili. Bilo je kakor v grdih sanjah.

Nekdo Takó so se pomikali vsi skupaj po ulici in množica je naraščala. Ljudjé so prihajali in gledali Anki v obraz in so se posmehovali.

Vsi Tatica! Tatica!
Tako mlada pa že krade!
Tatica umazana!

Nekdo Pljuvali so od gnusa in pljuvali bi bili najrajši Anki v obraz.

Nekdo Otroci so poskakovali naokoli in kričali, časih se je kdo zaletel v Anko.

Otroci Tatica!
Tatica!
Tatica!
"Tatico peljejo! Tatica! Tatica!"

Policist Policist je hodil z dolgimi, trdimi koraki in je držal Anko takó krepko za roko, da jo je bolelo; stopala je hitro, ali spotikala se je neprestano, in kadar jo je kdo sunil, se je opotekla kakor pijana.

Gospa Rieglova Še napila se je tatica! Po alkoholu smrdi!

Vsi *(Jo vohajo in se derejo.)*
Pijana je!
Pijana je tatica!
Pijana je!
Pijana!
Tako mlada pa že popiva!
Krade in popiva!

Nekdo Prišli so do policijske hiše. Ljudje so ostali zunaj, Anka, policist in gospá Rieglova pa so vstopili in policist je zaloputnil vrata za sabo ...
(Glasovi množice utihnejo.)

Anka A grem lahko zdaj domov?

Gospa Rieglova Ha! Domov bi šla ona!

Policist Tako mlada pa že tatica!

Anka Kaj sem naredila?

Policist Zdaj pa vse priznaj! Kam si skrila denar?

Gospa Rieglova Denar! Denar! Denar!

Anka Nikamor. Pri zlatarju sem kupila broško, pa šopek pri gospe ...

Gospa Rieglova Naj pove! Vse naj pove!

Policist Kaj še? Priznaj!

Anka ... tramvaj in v parku ...

Policist Naglas!

Anka Za bratca konjička in piščalko kolač in za mamo čipkasto ruto in zapestnico in predpasnika za sestri!

Gospa Rieglova O mojbog!

Policist Kaj še! Priznaj!

Gospa Rieglova Še skriva, stavim glavo, da še skriva!

Anka Prosim! Utrujena sem ...

Policist Štirinajst let pa že kradeš in popivaš!

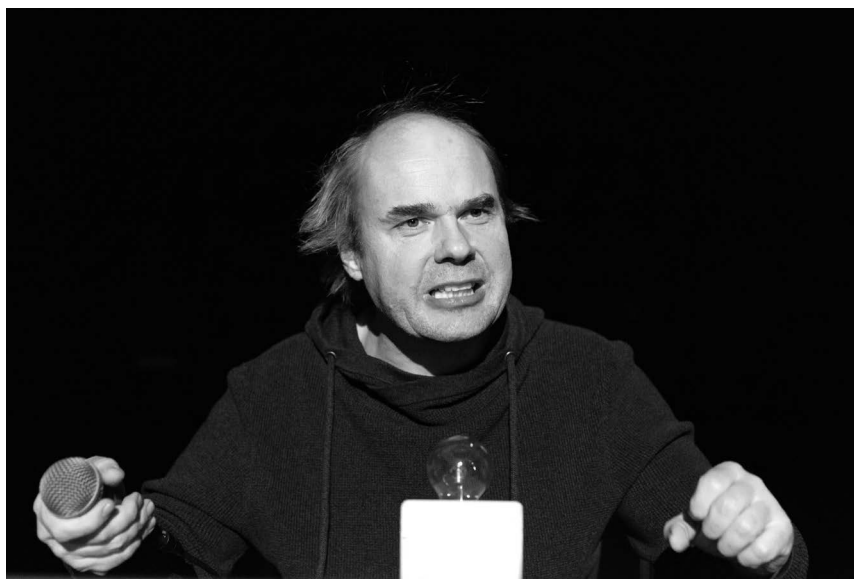
Anka A zdaj grem lahko domov? Noč je že, pozno je ...
Mama bo huda.

Gospa rieglova A te ona pošilja? A sestre tudi kradejo? Še njo bi bilo treba zapret!

Anka Prosim ... Mama me čaka ...

Policist Tam je tvoja postelja pa mir daj.

Anka "Kaj sem mu storila slabega?" si je mislila in hudó ji je bilo, da so ji tekle solze po licih.
"Nikomur nisem storila nič žalega in zgrabili so me in zdaj delajo takó z mano!"
Tiste noči sem zaspala kot top. Vse naslednje pa nisem mogla spat.
Ne vem, kako dolgo sem bila tam, vem samo, da se mi je obraz postaral in da sem bila podobna dvajsetletni jetični ženski. In da so me vsi gledali kot ostudno golazen.
Tri mesece je premišljevala Anka neprestano, naporno, takó da ni mogla spati.
"Kaj sem jim naredila? Zakaj me ne pustijo domov?"
Tri mesece je premišljevala, ali ni se domislila, da bi bila storila komú kaj žalega.
Vrnila se je v predmestje in se je skrila kakor gobavka in se je izgubila in je poginila.

Gregor Zorc
(fotografija z vaje)

Aljoša Ternovšek,
Vesna Jevnikar,
Gregor Zorc,
Vesna Slapar,
Peter Musevski,
Blaž Setnikar,
Vesna Pernarčič
(fotografija z vaje)

“Ustvarjena za živino, da molči in dela in naposled obleži, kadar je zadosti.”

Šivilja

- Ona** On ni zgledu tok slabo kt zdej, bil je zlo urejen in tko no, čist ... tak zlikan. Pa ni bil tko suh kt je bil moj oči pa moji bratje. Ni mel te sive kože pa teh no ... teh lic pa to. Zgledu je zdrav in močen. Močen. To mi je blo najbolj všeč.
- On** To zadne leto je blo ... Če ne bi mel tisoč teh neumnosti, k te držijo ... pa teh stvari, k jih pač morš ... družina pa znanci, k čakajo in prčkakujejo in te vežejo ... bi skor zihr že končal ... Sej sm bil že čist na tem ...
- Ona** Ko je prišel živet k nam, mislm, k je pr nas najel sobo, se spomnm, da smo vse, kar smo mel lepga v stanovanju, nesl v to, njegovo sobo. Vse, kar je še kej ostal od lepga pohišťa, clo eno sliko, edino sliko, k smo jo imel, k jo je mami zapustu njen deda, vse preproge, kar smo jih mel, smo sčistile, kukr se je dal, in mu jih dale po tleh, vse, kar nam je še ostal pač.
- On** Soba je mela lep pogled skoz okno, na vrt pa na drevesa, in bla je take temno rdeče barve, to mi je blo tud všeč. Slika mi je šla na živce, ker je bla mal vsiljiva, ampak sem jo nekaj sprejel, ker se mi je zazdel, da jim je to mal big deal. Pa kul mi je blo, k so ble na oknu te ta težke zavese, da sm jih lahk zagrnu in je bla skor čista tema, če sm to hotu. To mi je blo že od zmeri dobr ... v temi sedet pa kadit.
- Ona** Ubistvu pa ... Nekak ga nismo neki velik vidl ...
- On** Oni so vsi skupej spal v sosedni sobi, oče mama, dva brata, sestrica in dojenček. Tko čisto, vedno so mel ful pospravljen, ampak se pa ni dal skrit, da je revno, no, da so revni.
- Ona** Taprvi mesec sploh ne vem, če smo spregovoril kšno besedo.
- On** Zjutrej so mi prinesl zajtrk, ponavadi ona, ne vem, če sm to takrt sploh opazu, pol me itak ponavadi do večera ni blo doma.
- Ona** Njegovi zajtrki so tko dišal, včasih so se mi roke tresle, če sem mu mogla nest pladn ...
- On** Če pa sem bil doma, mi pa itak ni blo neki do pogovora ... Bolš se mi zdi, da se ne spoprijateljš z ljudmi, kjer stanuješ, ker pol se hitr zabrišejo te meje, kaj je kul in kaj ne, hitr so ljudje preveč domačni pa si preveč dovolijo. Tud, če je dobronamerno ...

- Ona** Probal smo bit čim bolj tihi, pa da ga ne bi motl. Liza, ta najmlajša, je kdaj zajokala, pa sm jo hitr mogla vn nest, da se je umirila pa da ne bi motla. Hvala bogu je bla kr priden otrok. Oči je pa kašlu. Sam to pa pač nimš kej. Bolan je bil.
- On** Otrok je bil kr nadležen, ampak kt sm reku, sej me ni blo velik doma. Za dnar, k sm ga plačvou, je blo super.
- Ona** Mami je sicer pogrešala prejšnga najemnika, k je bil prjazen do nje, pa ji je kdaj prnesu kšno rožo al pa kej, to ji je blo ful všeč, skoz mu je čez prste pogledala, kadar ni mel. Sam ta je pa redno plačval, in takrt je blo to za nas kr nujno. Ker oči ... No, pač je, kukr je.
- On** V glavnem, nekaj smo se ujel.
- Ona** V glavnem, nekaj smo se ujel.
- On** No, to eno jutro pa ... fak, ne vem, kako bi to začel ... pač se zbudim, odgrnem zavese pa to, zuni ful lep dan, uno vse poje pa to, k si že zjutri dobre volje no. In v tistem na vratih potrka in tko kt vsak dan mi ona ob sedmih prnese zajtrk.
- Ona** Jajca!
- On** Ni bla lepa, sej jo vidte. Suha, slabotna, bleđa. Taka ... jetična.
- Ona** Ja tko kt sm rekla, lep, visok, mal še šibki brki, ampak tko, močen.
- On** Mejhn obrazek, velke oči, mal prevelke za na tak obraz, pa take resne no, ne glih vesele.
- Ona** Ne vem, kaj je mel oblečen. Nisem ga niti neki zares gledala.
- On** Mela je kratke rokave in njene roke so ble čist bele, skor prosojne, take res tanke pa drobne, cela se mi je zdela drobna v tistem trenutku ...
- Ona** Sm pa vidla, kok se je že prahu nabral na okenski polici, pa sem razmišljala, kdaj bom to uspela, ker ...
- On** In k sm jo tkole gledu ...
- Ona** ... načeloma nekje na sedem dni pobrišem prah, sam včasih mam tok dela, da mi enostavno ne rata ...
- On** ... sm jo potegnu k seb in jo poljubu.
- Ona** ... in v tistem me je potegnu k seb in me poljubu.
- On** Na ustnce.

Ona Na ustnce.

On Ja ...

Ona Ja ...

On K sm jo pol, po tem pač, pogledu, je stala pred mano kt paralizirana in solze so se ji nabirale ...

Ona Kaj pa vem, kako sem reagirala ... Vem pa, da je bil on čist tih ... da ni nč reku.

On In ko sm jo tko še naprej gledu ... si nism mogu pomagat ... z rokami sem ji tkole dvignu obraz in jo začel poljubljat na ustnice in na lica kt neumen. In glih k se mi je zazdel, kakšn idiot sm in kaj sm zdej spet za eno neumnost naredu, me je še sama poljubila in me pobožala po obrazu.

Ona Spomnm se, da je mel ful gladka, mehka lica ... Da so bla taka, kt se mi je zdel, da bojo ...

On Prvič sm dojel, da je ona v bistvu tko, no ... da je pač ženska.

Ona Roke so se mi tresle za popizdit, on se mi je pa sam nasmehnu. Prvič se mi je nasmehnu.

On Neki časa sva tko stala, še zmeri ni noben nč reku ... Pol se je pa sam obrnla pa šla. To me je v bistvu ful presenetl, kako je šla ...

Ona Tist dan se pol nisva več vidla, čeprov se mi zdi, da je pršou zvečer bolj zgodaj dam kt ponavadi.

On In tko se je začel.
Najprej sm opazu, da se je začela bolj skrbno oblačit. Stare stvari zašite, predrugečene, nova obroba, prebarvan, ne vem ...

Ona Ne, ne vem, nč posebnega nisem spremenila, se mi zdi ...

On Pa frizura ... Že tko al tko je mela te lepe kodre, sam zdej jih je pa nekak začela poudarjat, ne vem, kako bi reku, tko no, da so ji kej ušli iz čopa pa kao ni opazla, pa da so ji lezl po vratu, obrazu, pač no, te stvari.

Ona Komi sem čakala, da mu moram kej odnest al pa it iskat al kej.

On Kadar je pršla k men, me je objela, ampak tko ... tko res močno no, prov oklenila se me je in me pol gledala s tok srečnimi očmi, da sem takoj začel razmišlat, kako bi se je znebil.

Ona K sm bla pr njem, sem si prvič zaželela, da bi se svet ustavu. No, da bi se čs ustavu. Nikjer mi še ni blo tko lepo. Tko nekak sm si predstavljala počitnce ...

On Takrat bi mogu končat. Takrat bi blo še vse okej, če bi končala, dost zgodaj je še blo in nč kej tacga se še ni zgodil. Mal bi pojokala in bi šla naprej.

Ker ... V resnici je bla še kr čudna ženska. Šivala je od petih zjutrej do enajstih zvečer, včasih do polnoči, včasih še celo noč, da ni šla niti spat, odvisn od naročil ... Če sem se ob enih ponoč zbudu, sem jo še slišu skoz vrata, kako šiva, kako diha, kako vbada šivanko v blago, kako zapraska ob ta naprstnik.

Kadar je šivala cele noči, je bla še posebi, no, grda. Rdeče obrobijene oči, suhe ustnce, upadla lica, podočnjaki ...

Ona Rada sm šivala ponoč, ko sem vedla, da je on za vrati. To je blo skor tko, kt da sva skupej.

On Včasih je še njen fotr pršu mal posedet k njej, k ni mogu spat, ampak bolj poredko, k je itak že težko vstajou. Kadar pa je, pa tut nista nč govorila. Ona je šivala, on je pa kašlou.

Ona Oče je bil prej v neki fabriki pa je kr dobr zaslužu, takrt smo dobr živel, smo mel lepo pohišstvo. To je prva stvar, k gre ... Zdej je pa težko hodu, po cele dneve se ni dvignu iz stola in ponoč je stokou. Če spiš, se navadš, kadar pa šivaš, pa šele vidš, kok ...

On V bistvu je bla ona mama in oče svoji mami in očetu. Ker tud njena mama je bla bolehn. Bolehna pa otročja, ne vem, kako bi to razložu. Skos je sicer hodila po sobi sem pa tja pa si dala ful enga opravka s stvarmi, skos je neki delala, ampak nardila pa nikol nč. Tko da je blo na koncu itak vse na njej.

Ona Men v tistem obdobju ni blo nč težko, jst sm mela čist lahke roke ...

On Kr naenkrat so bli vsi mal bolj domači z mano ... Njena mama je kr kdaj pršla v mojo sobo pa kr neki govorila in se clo smejala, nikol je prej nisem vidu se smejat. Enkrat mi je clo roko položila na ramo. To mi je blo kr neprijetno, ta bližina.

Ona Jaz jima nikol ne bi nč rekla. In jima tud nisem. Kt sm rekla, nismo se neki velik pogovarjal.

On Enkrat clo neki potrka po vratih, pa jst naprej pa to, in tam on. V copatih in šlafroku, s pipo v ustih, sloni na vratih in kramlja.

No tko, neki sprašuje, ne vem. Tko kr en čs. Odkar sm kle, ga nism tok na nogah vidu. Govoru je o otroštvu, o vojski, o boleznih, o vsem, govoru je markantno in dobr, dobr je govoru, tega nism prčakvou.

Ona Eno nedeljo, tega ne bom nikol pozabla, sta šla mama in oče na sprehod. Kr tko, noge ga niso bolele, reku je, da bi lohk kr plesou. Pa si je zaželu mau zraka. To je blo tok čudn, po mojem sta se pol ure odpravlala od doma, nista bla več navajena. Pa klobuk, pa palca, pa naslon se tko pa tko, pa zavež mi čevl, pa ne tko, ampak tko, pa vzem to ...

On Blo je tko popoldan, ob ene petih, k se je že mal shladil.

Ona In midva ostaneva sama doma.

On In midva ostaneva sama doma.

Ona Roke so se mi tresle, kt da bi prvič šivala.

On Roke so se mi tresle tko, da mi je čik dvakrat padu na tla.

Ona Vedla sm, da posluša, tko kt jst.

On Zdel se mi je, da slišm skoz vrata, kako ji bije srce. Al pa je blo to moje. Čudn je blo.

Ona Vse se je slišal.

On Čutu sm, če je sam pogledala proti mojim vratom.

Ona Po mojem sva vsaj eno uro tkole, skoz vrata poslušala, kako un ta drug posluša. Pa diha.

On Za hip se mi je zazdel: dej, zdej je čs, zdej je čs, da pobegnem. Sam sm kr stal tm. Sred sobe. Pa poslušou. Nism se mogu premaknt.

Ona Vdih, izdih. Vdih, izdih.

On Vdih, izdih. Vdih, izdih. Vedu sm, da je vstala in se počasi in po prstih približvala vratom. Vidu sm njen obraz, kt da bi blo steklo med nama, ne pa stena. Oči so ble velike in sijoče, ustnce tresoče, polodprte. Bližala se je po prstih in jst sem ji šou nasprot tko kt ona, po prstih, tresoče ustnce, polodprte. Vrata so se odprla in še zdej ne vem, a sm jih odpru jst al ona ...

Ona Hmmmm ... Blo je ...

(Tišina.)

Ja.

On Ja ...

(Tišina.)

Tist večer, k je šla od mene, se mi je zdela najlepša na svetu. Nežna, zaupljiva, ljubeča, mehka ...

Ona ... nežen, zaupljiv, ljubeč, mehek ...

On Šel sem ven in se napil, kukr sm se lahko.

Ona ... nežen, zaupljiv, ljubeč, mehek ...

On Takrat se je začelo to obdobje, k me preganja vsak dan in k bi si ga najrajš izbrisou iz spomina.

Ona ... ljubeč, mehek ...

On Vsako noč, noč za nočjo, sem sedel za mizo v svoji sobi in čakou na njo do polnoči, enih, včasih več. Vse se je slišal, ta stara dva, k dihata v sosednji sobi, fotr, k stoka in kašla. Nč nism mogu razmišljat. Sam sedel sm tam, ure in ure poslušou, čakou, da pride, pa upou, da se ne bo noben zbudu.

Ona Takrt sm kt zanalasč mela ful naročil.

On Reku sm si večkrat, k sm bil zuni, ostan zuni, dons ne boš šou domov. Sam k je bla ura osem ... jst kt hipnotiziran vstanem in grem domou

Ona Po eni strani sm si želela, da bi šla kdaj vn z njim ... sam po drugi strani mi je blo pa lepo to ... ta soba ... pa sam midva ...

On Včasih sm tud mislu it kr v postlo pa da bi se naredu, kt da že spim, k bi pršla. Sam sm kr sedel pa čakou. In k sm jo slišou, da prhaja proti mojim vratom, sm vstal in se vs tresu.

Ona Zmeri sm najprej preverla, če moji spijo.

On Zdej sm bil kšne dneve po cel dan doma, tud v njihovo sobo sm šou velikrat. Sedel sm tm in poslušou fotra, k je govoru svoje stvari. Vesel je bil, nikol ni mel obiskov, oni med sabo pa tud niso glih kej velik govoril. Sedela sva in kadila. Zanimivo je blo njegovo življenje v bistvu, bil je vsepovsod in marsikej je

doživu, celo uspel je na neki točki dobr zaživet, no, pred boleznijo. In spet revščina. Ampak najbolj me je pa presenetl, da je še kr mislu, da pridejo bolši časi, da bo delou tko kt prej. Mislm, da še sam ni vedu, da so mu lasje že osivel, da se je hrbet upognu.

(Tišina.)

Ona je pa sam sedela pa šivala in naju poslušala.

Ona Ob nedeljah je jedu z nami, tega sm se ful veselila.

On Najteži mi je blo to, da lahk tko ... da se lahk tko ... ne vem, jst prej nism vedu, da mam to v seb ... čaku sm jo cele noči, tresu sm se od strasti, zdrobil bi jo lahko, k sm jo objemou, istočasno pa razmišlou, kako bi zbežou.

Ona Enkrat leživa, mogl je bit okol treh ponoč, bla sm izmučena, že par noči nism spala, oči so me pekle, hrbet me je bolel, roke so me bolele, ampak bla sm srečna.

On "Ej, kaj maš ti od tega življenja? Še preden je dan pa skor vso noč, zmeri isto, kaj maš ti od tega življenja, kaj maš na tem svetu?"

Nč mi ni odgovorila, sam stisnla se je k men, kukr se je lahko, čist k men na prsa in me pogledala. Pogledala me je s takimi očmi, kt da ... Ne vem, vzela me je celga, vzela mi je prihodnost, ta pogled je bil velik hujši, kt če bi sam rekla: Tebe mam.

(Tišina.)

Hotu sm se iztrgat, da bi sam steku, brez oblek, brez knjig, brez vsega dol po stopnicah pa sam vn ...

Ona Ful močno me je objel in me poljubu. Pol sva sedela in se pogovarjala, kakšna bo najina prihodnost. Povedala sem mu, da mi je všeč, ker je nežen in ljubeč in mehkek, ker se ne boji prihodnosti in ker bi vzel tako brezveznico, šiviljo brez imena in premoženja, k bi lahko mel cel kup bogatih in lepih. Da se ni ustrašu mojih bolanih staršev, da bova zmogla, da bo že šlo. Da mu tega ne pozabim in da mu bom vračala ljubezni in potrpljenja. Pa o tem, kako stanovanje bova mela, kako se veselim, da bom enkrat šivala najine zavese ...

On Govorila je čist potihem, bol al mn nerazložno, ampak jst sm vse razumel. Ugasnu sm luč, ker je nism mogu gledat v obraz, ko mi je to govorila. Hotla me je privezat nase in na to temno

okolje, na to blazno življenje, k sva ga živela takrt. Zmrazil me je, k sem pomislu na to najino življenje, in ugotovil sm, da je ne ljubim. Da je to moje poželenje umazano. Nizkotno. Nisem se mogu odtrgat, bal sem se, kaj bo, ko prerežem to vez med nama. Ampak vedu sm, da jo bom mogu prerezat. Sam odlašou sem, ker sm slab. In ker se bojim. Vsega.

Ona Starša sta mi povedala, da sta že kmal po najinih začetkih vedla za naju, ampak nista hotla nč rečt, ker sta bla vesela zame. Nista mogla čist verjet, da bi si on lahko mene izbral. In sta bla rajš tih, da ne bosta kej pokvarla. To me je na en smešen način kr ganil. Sej je čudn, sam tko pr nas se res nikol ne sliš – vesel sem, vesela sem, zate, zase – pa to. Mal sta kr pojokala.

On Nikol je še nism vidu tok srečne, govorila mi je, kako me ljubi in kako lepo si misl o men, jaz pa bi najrajš kričou.

Ona Prvič v življenju sem zares mirno zaspala. Ni me rabl skrbet, da naju bosta starša dobila, da bi preglobok zaspala, nč. Sam zaspala sem. In spala in spala. Toplo je blo in mehko, mel je najboljšo postlo v hiši. In zdej je tud mal moja.

On Gledou sm jo, kako spi. Nikol je nism še zares tko zares gledou. Zuni je blo že kr svetlo ... ona pa ... Ne vem, tko ... mirna je bla ... Pa lepa. Ja, ful mi je bla lepa. Sklonu sem se k njej in ji na glas reku, da zjutrej grem. Mal je blo, kt bi se nasmehnla, trepalnice so se ji zatresle. Od zuni se je že slišou promet, pa koraki pod oknom. Nagnu sem se še bliži, v uho sm ji ponovil. Grem. In ne pridm več nazaj.

Ona K sm se zbudila, je še spal. Sm ga kr pustila spat. Zmeri sm ga, pa sem šla delat za par ur pa mu pol ob sedmih prnesla zajtrk. Un dan bi ga pa kr gledala pa gledala, sm se mogla prov prsilt, da sm šla delat.

On Ležou sm u pojstli, k mi je prnesla zajtrk. Usedla se je k men na pojstlo. Nism je mogu pogledat.

Ona Ej, oči je dons kr soseda povabu.

On Uau, super.

Ona Ne vem sploh, kdaj smo mel nazadne obiske, mami nori, ker ne ve, kdaj sploh pride. A bo tko že okol večerje pa more met še kej za postrečt al kr tko mal al kaj. On se pa se smeji pa kadi.

On Kul.

Ona Ja, kr smešn. Mal sm te sam pršla pogledat. Če si kul, če rabš kej ...?

On Fak. Niti sekunde nism mogu več ... Vstou sm in začel pakirat.

Ona In jaz ga gledam tm, kako pakira, pa mu hočm neki rečt, ampak sam sedim tm.

On V torbo tlačm knjige, gate, reklc, čist naključno, sam mečm, mečm. Nej bo konc, nej bo konc.

Ona V bistvu se ne spomnm, kako je točn šlo.

On Mal je še na vratih postala, pol je pa šla.

Ona Verjetn sm mu kej že rekla. Mela sm ful za rečt.

On Roke so se mi tresle, k sm pospravlou stvari, nism najdu ključa nikjer, čist sm bil zmešan. K sm se ozrl po prazni razfukani sobi, sem slišou, kako dela šivanka v sosednji sobi. Šivanka not, šivanka vn.

Ona Šivanka not, šivanka vn, šivanka not, šivanka vn ...

On Vzel sm, kar sm lahko od svojih stvari, in steku vn, kt da gori.

Ona Šivanka not, šivanka vn, šivanka not, šivanka vn ...

On Prjatu je še isti dan nesu najemnino za nazaj in vzel moje stvari.

Ona Ja sej ... kaj sm pa misnla?

(Tišina.)

Nč.

Pomila sem sobo, tko res res pomila, zdrgnla sem vse površine, vsak odtis, pomila okno, skoz kerga sva gledala, stepala sem oddeje in ribala rjuhe do krvavih rok.

On Tko se je končal.

Ona Tko se je končal.

Oče Ena dva mesca kasnej, zima se je že začela, sm najdu, kje je živel, in sm mu šou potrkat na vrata. Odpre in – tak isti, študent pač, mal tak zaleplen. Nerodno stoji tm, nekak se pozdrauva. Soba taka, še kr velika, podstrešna, lepo opremlena, velik knjig, nekak podobn kt pr ns, sam mal lepš okol. Usedu se je nazaj za mizo, ne vem, a me je zares

povabu naprej al ne, ampak jst sm kr stal tm, mogoče sm kšn korak naprej naredu, ampak vem, da nism vedu, kam nej se dam. Tko so mi zahinavle te moje težke noge, čist neki so po svoje mencale, kt da sm en lulček mali. "Ah, tuki ste zdej." Hotu sm mu rečt ful stvari, ne sam, da sm celo pot prpravlou, kaj bom reku, cel mesec sm prpravlou, kaj bom vse reku, pol sm pa tm stal vs zadregav in debiln. Un me je pa sam tko čukast gledou, da nism bil zihr, a se mi bo začel smejat u fris al se bo zjokou. Ni mi šlo, odpovedou sm. Obrnu sm se že, da grem, sam v men pa ... Snel sm klobuk z glave, se obrnu nazaj in mu plunu pod noge. Mal sva se še gledala, pol sm pa šou. Vs sm se začel trest.

Drugič je blo pa enkrat pred božičem. Tamala je šla z mano k zdravniku u mesto, pa sm jo mogu tm še počakat, da je še neke škatle oddala. Mrz za popizdit, naslonu sm se nekam, res sm že težko stal, pa ta sneg, pa plundra, hitr ti spodrsne. Gledam tamalo, kako poskuša nekak slalomirat med vsemi temi ljudmi pa s celim naročjem teh škatl, u zemlo bi se pogreznu, nč ji ne morm pomagat, razmišlam, da bi se kr u Lublancu vrgu, in ga zagledam, kako jo on zagleda. Prov ta moment. Obstou je, ona ga ni vidla, niti on mene, sam jst sm vidu in njo in njega. Ona drobna, kakršna je, čist bleđa, hiti s temi škatlami, čez kere nč ne vid, drsi ji, in čist je mela že mokre lase. On pa v plašču, z dežnikom, vrečko v roki, jo gleda izpred neke izložbe tm. Ful je hitela, kt sm že reku, no in v tem se zaleti v eno tako ... klasično elegantno mestno gospo, k se tam počas svalka, da ji ne bi spodrsnl. In tamali valda čist nerodn, se pogrezne sama vase in še bolj pohiti naprej, gospa se pa zgroženo dere, če je zmešana al pijana al kaj? On stop pred to žensko, kt da bi ji hotu neki rečt, ampak k se je obrnla prot njemu in ga čudn gledala, se je pa sam obrnu stran. Nč ni reku. Tamala je pa že itak zginla v množici. In pol še on v drugo smer. Jst sm pa stal tm in sm se odloču, da ji ne bom nč reku, k pride nazaj. Tko da evo, smo bli vsi tih.

Vesna Slapar,
Peter Musevski,
Blaž Setnikar,
Vesna Pernarčič
(fotografija z vaje)

Peter Musevski,
Blaž Setnikar,
Vesna Pernarčič
(fotografija z vaje)

“Tako je v našem življenju vse razbito in razkosano, ker se ljudje boje celote. Naj se rodi iz njih žvotarjenja kakršenkoli problem – ko ga vržeš med ljudi, ga nihče ne prime takega, kakor je; človek natakne naočnike, razreže vse vprašanje v tisoč koščkov ter zapravlja svojo učenost nad njimi.”

Bela krizantema/Publikum

Ženska kadi in pripoveduje svojo zgodbo. Oblečena je v cenen kostum cirkuške akrobatke. Močno je naličena in ima kičasto urejeno frizuro. To je njena podoba izpred tridesetih let. Samo da je zdaj mnogo starejša.

Gospa,
ki kadi in
pripoveduje

Najprej so me hotli dat, da bi jahala v maneži. To v krogu pa to. No in glih k sm že lepo vstala na konju in nekak zadržala ravnotežje, da ni glih zgledal več tko, kt da komi držim ravnotežje, torej no, k je nekak v redu zgledal, kako stojim na konju, pride valda publika ... in k jih jst zagledam, valda trema in jst puf na tla in ja. En mesec se pol tut valda nism več pobrala. No, to ne bo zame, smo ugotovil. In čao. Če pač nč ne znaš, nč ne znaš. In jst nism glih kej posebi znala. Razn zdej no, stat na konju, k te noben ne gleda, ampak to ne prodaja glih velik vstopnic, ane?

In pol me enkrat vpraša en tip, k ma isto eno tako manežo nekje res u pički matrni, če bi nastopala pr njemu. Sami čudni ljudje so ke prhajal. Ker to je blo res res ubogo. Smejalo so se ti na način, k res ni bil ... Nobenga spoštovanja, do tebe, k nastopaš, do točke, k jo maš, do moje umetnosti, pa čeprov ni bla to zdej ne vem kašna umetnost, ampak tko, v srcu te boli. Na konc sm ostala tam dve leti.

Plac je bil mejhn, mel je dve opici, Ljudmilo in Momota, enga nagačenga krokodila, k je kr smrdel, pa leva Pozejdona, k je bil sicer vsaj živ pa taprav, ampak bolš, če ne bi bil, k je bil pa ... on se mi je najbol smilu ... star kt zemla, koža je visela z njega, te ogromne tace čist presušene pa te oči kt ... No, on je bil Gazdin največji ponos, kazou se je z njim v svoji butasti točki, k res ni bla nč tacga, tko kt tut vse v tistem placu, obroč, bič, hop okrog, objet, prostor, glava v gobec, pa spet čez obroč, Pozejdon se je pa tresu in k je blo točke konc, se je skrilo v kot in ga je blo naprej strah. Ampak glavna točka, glavna točka je bla pa moja. Lahko bi rekl, in eni tud so, večkrat, da je bla imenitna. Gazda je mel ogromno kačo, štir metre dolcga pitona. Pol k ga že dobr poznaš, veš, da je blo mimozica in ni nč kej od njega, zato k ga je Gazda stradou pa se je un skos pol delou, da je mrtu. Sam ležou je tm zviti

v klopčič, čist vs čs, in to je blo to. Sam prvič k ga vidš, pa tega ne veš. Jst sm se ga orng ustrašila, k sm ga prvič vidla. Temno marogast, mokr, kr smrdljiv, tko, presenetljiv vonj ma, zatohu pa tak ... pa debel je, že pr glavi je tko k klele moja roka zgori, pol pa sam še bl pa bl, pa tiste mejhne oči, k bolščijo vate, zaspano, ampak mirno in direktno. Tko aaaaaaa, bi se kr obrnla. Sam vseen, k mi je Gazda reku, nej ga primem pa pobožam, sm si pa rekla, lej, vzela si to službo, zdej si kle, maš, kar maš, zdej se ne boš ustrašila! S prsti se m šla po njegovi glavi, taka špičasta je bla, pa vsaj tok hladna kt zgleda, on pa sam bolšči. Spremlja vse, ampak se ne gane. Pa ta vonj za tisto šipo ... bljehhhh, k sva šla od tam, se mi je kr mal zvrteu u glavi. Če vsaj ne bi bil tok mrzu.

Moja točka je bla najprej kr katastrofalna. Tesnobno mi je blo in skor sm se zjokala. Jst sm stala v kletki, tko, če si predstavlate, v kričeče pisani obleki, napol gola, pete pa bleščice pa to, v kletki pa smrdi pa gnilo je pa usran, vsi me gledajo, on pa tam leži v kotu, zviti v klopčič in ne jebe sploh. Ljudje zijajo in čakajo, da se neki zgodi, Gazda je že čist jezen, jaz pa sploh ne vem, kaj bi. Pa se poklonim, tko kt se spodob, in se ljubeznivo nasmehnem, kot se tud spodob.

Rajš bi zdele stala na dveh konjih naenkrat, ampak jebiga, grem do pitona, k leži v kotu, grd, hladen, z mirnimi očmi, spet si rečem, vzela si to službo, si, kjer si, maš, kar maš, ampak ustrašila se ne boš! Primem ga z eno roko pod vratom in z drugo še niži dol, ga dvignem, kr težek je, ovijem si ga štirkrat okoli telesa, tko da je ostal na tleh okrog mojih nog sam še en kolobar. Njegova glava na moji rami, hladna, čist ob mojem licu, čakam, kot da bi mogla čutiti, kako diha, pa nč, njegovo telo težko, ampak nepremično. Oba stojiva mirno, mraz mi je blo, ljudje strmijo in držijo dih. In se gledamo. Tko. In k se mi je zazdel, da je blo dost, da so se dost nazijalo, in k sem bla že zmatrana, sem počas odvila to vrv in je, len in grd kot prej, ležal ogromni zvitek spet na tleh.

Pa se spet poklonim in ljubeznivo nasmehnem in – navdušenje. Pol so ble moje točke seveda zmeri boljše, pa sm se razkazovala in zaplesala in vrtela. Prvadla sm se in poslu in pitonu. Na koncu mi je blo sam še dolgčas. Ne mraz, ne gnus, ne strah. Vrv gor, vrv dol.

En dan, bil je zihr najbolj vroč dan v letu al pa pač med najbolj vročimi, sem se zbudila objokana, ker sem sanjala neke stvari iz mladosti, to ne bi zdej razlagala, ampak bil mi je kr zajeban dan. In k sm kasnej stala v tisti kletki, je švic kr lil iz mene, tko kt zjutri solze, vroč dan, soparen, utrujena sem bla in počutla sm se bolno. V kletki je smrdel še trikrat bolj od te vročine, pred kletko je blo še kr mal ljudi, s slamniki, vsi rdeči

in prešvicani in grdi. Maš, kar maš, morš, kar morš, in ja.
No in grem do mrtvega klobčiča, ga primem pod vratom in ga dvignem z obema rokama vse tko kt ponavad, zdel se mi je mal težji kot kadarkol prej, ampak res je blo tud noro vroče in na tak dan to ni nč čudnga. Pa tako jutro pa vse ... Ko so bli vsi štirje kolobarji okrog mene, pa nekak nism mogla niti nagnt glave, da bi pogledala, če sm ga dobr naštimala oziroma če je na tleh sam še ta en kolobar, vsa ta teža okol mene je res bla teža in ... In ugotovim, da je moj vrat čist napet in da ne morm čist dobr razločt obrazov gledalcev, oziroma da lahko, če obrnem oči, ampak nism se pa mogla obrnt s telesom ... In kukr nism mogla dobr vidt, kr naenkrat začutm, da se je nekej dotaknil moje noge ... Začutla sm to spolzko mrzločo skoz škorn, kako je drsela čez mene. Ne sam težka, bla je tud trdna, bla je živa. Mogoče je blo to sam par trenutkov, ne vem, ampak jst sm bla že tok utrujena, da sem čutla, kako se tresem od znotrej. Rekla sm si: "Ni okej, dvign roko, nehi, končej!" Ampak moja roka se sploh ni premaknla. Zdel se mi je, da so že zdavnej minile te moje minute nastopa, tko tesnobno mi je blo, takrt pa začutm, da se je neki zganil tud na mojih bokih, pa tud na moji rami pa tud na hrbtu ... Zazebl me je, da so mi zašklepetal zobje, pa ne od groze, od mraza. Počutla sm se, kt da naga stojim v snegu. Kolobarji okol mene so se napenjal močnej in močnej, od vratu do meč, in kr naenkrat me je spreletel, ne strah, ne žalost ... ampak osuplost. Kako? Zmeri je ležu mrtu! Tok življenja je mel v seb, kukr sm mu ga dala jst ... ampak lej, kr naenkrat se je pojavu, kaj hoče od mene? Tok sm se navadla, da je to samo vrv, da me je zares osupnl, ko je ta vrv oživela. In pol pride še večja osuplost, ko me je tko držal in sem pomislila, kokrat sem ga držala in prestavljala in razkazvala, kt da je vrv. Mogoče sm ga žalila s tem, mogoče se je nabiral v njem ...
Zmeri tesnejš se je ovijou okrog mene, težko sm dihala, morala sm prov lovit zrak. In si rečm, zdej je čs, da odvijem ... Ampak se nism premaknla. Nobenga nism vidla zuni, sm pa dobr slišala, da je en zavpil pa da je začel šumet. Ne vem, a je ta krik še bol razjezil pitona, ker je začel sam še ful bol stiskat. Tok močno se mi je ovil, da me je spreletel, no, da sm dojela, da je to zdej to. Zraka ni blo več, tko da ja, to je to. Ampak ta groza je trajala samo par trenutkov, ker kr naenkrat ... se mi je zazdel, da ne stojim več, da letim nekje, ne, da plavam nekje v zraku, viši in viši, da vidim vse iz te perspektive: in to, kar je, in to, kar je blo, in vse, lebdela sm nad vsem naenkrat, nad utrujenim Pozejdonom in nad poljem koruze iz otroštva, kjer sem se skrivala pred očetom al pa čakala, da se pride soseda igrat. Nč več nism bla utrujena in blo mi je, kt da bi dojela, da

sm odkar se spomnm, utrujena. Ampak zdej pa ne več ...
Zdej pa ... Bil je tak filing, da ...
Kasnej so mi povedal, da so pršli in razkosal Publikuma na mojem živem telesu in da sm do konca stala pokonc, čeprav sm se sam še s prsti dotikala tal. Publikum mu je blo ime, ampak ga nikol ni noben tko klicou. Sploh ga ni nikol noben klicou. Sej je bil sam vrv. V resnici, zdej k pomislm za nazaj, jst nikol nism niti pomislila, da je nekje v tej črni vrvi mogoče skrito življenje, k bi lahko enkrat sam skočilo iz te teme. V bistvu sm zmeri nekak mislna, da bo to življenje dremalo tud takrt, k bo že umrl on in bom umrla jst.

K sm se zbudila, sm ležala na pojstli. Ležala sm še kr nekej časa na pojstli, ker sm bla utrujena. Tko kt sm bla prej utrujena. V bistvu sm še dons utrujena ... Jst ne vem, jst ne morm nč več ...

Gregor Zorc,
Vesna Jevnikar,
Peter Musevski
(fotografija z vaje)

Aljoša Ternovšek,
Vesna Slapar,
Gregor Zorc,
Vesna Jevnikar,
Peter Musevski,
Blaž Setnikar,
Vesna Pernarčič
(fotografija z vaje)

Križev pot**Mama** (Šepeta.)

Marko ... Marko ... Ura je ... Marko ... Skor pet je že ...

Marko Mami me je zbudila, sam jst res nisem hotu še vstat ... hotu sem še mal podaljšat to, kar sem sanjou. Kr včasih zjutri lahko, tko, če se delaš, da se še nisi zbudu, da ne odpreš oči pa to, pa da si mal ponavljaš, kar si sanjou, lahko tko še mal zaspiš pa se vrneš v sanje. Sej ne gre tko zmeri, sam men je že parkart ratal. No, dons mi ni. Sej tud ni blo neki cajta za to. Škoda. So ble kr carske sanje. Sanjou sem, da sem na pojedini, ena zabava je bla, ogromen prostor, poln miz, vse mize tko lepo okrašene, tisto k je kr po več vilc pa žlic za en krožnik. Za mojim krožnikom so ble tri. Svetle so se. Srebrne. Ogromno ljudi je blo. In jaz sedim za to mizo. In vsi so prijazni. In vsi so lepi in tud jaz sem lep. In vsi se mi smeji in so prijazni. In kar naenkrat je pred mano popečen kos kruha in zraven ogromen kos masla in v takem lepem poreclanstem lončku pašteta, taka ful dišeča. In jaz si namažem puter in pride gospod in reče ne Marko, ne tako na tanko, ta cel kos je zate, in jaz si namažem res tok putra na ta košček kot še nikol in on mi reče, kaj pa pašteta? In si namažem še pašteto in jem in sploh še ne pojem, k je že pred mano juha, dišeča, goveja, polna rezancov, in prijazna gospa mi naliva juho, in komej mal posrkam juho, je pred mano že ogromen kos pohanga piščanca, celo bedro, pa pražen krompir, pa rebrca, pa pečenka, pa mlinci ... in jaz si dajem na krožnik in vsi se smeji, in mi govorijo Marko, probej zabeljeno cvetačo, Marko probej ta zrezek, Marko si že poskusu lazanjo? Marko, Marko, Marko ...

Mama Marko ... skor pet je že ...

Marko Ful je blo še hrane, in to take, k sm jo prvič vidu, pa je nisem uspel probat. Mogoče bom zvečer probou, da bi to isto sanjou. Baj, da se to tud da, če dost treniraš ...

Mama Marko, zdej pa dost, vstan!

Marko Evo, mami!
Najprej se samo usedem, fak, ful ne bi še vstal. Rečm si, zdej pa res, do 10 prešteješ in pol vstaneš in pika! Gledam atija, kako spi ... ful naglas je dihou ... lepo mi ga je blo poslušat,

kr drgač je on bol ... no, bol tko tih. Na tleh zravn mene dihaj moje tri sestre, tko k spijo zgledata še bol drobne ... Sploh Francka, ona je ta najstarejša, ko spi, zgledata tko majhna pa taka, prjazna ... drgač ni tok, vsaj do mene, do mene je ful stroga. Zraven nje leži Mara, ona je ta srednja, ampak jst ji včasih rečm kr Mario, kr hoče skos atiju bl pomagat kt pa Francki pa mami. Drva sekat pa to. K njej se stiska Minca, tanajmlajša, Minca je pa najbol kul. Ful se hitr vse nauči pa ful si že upa visok plezat na drevo. Ma sej so vse kul. Tko no, za punce. 11, 12, 13 ... Zakrul mi v želodcu in začnem razmišlat, kdaj sm nazadne jedu ... Hočm se jezit na svoj želodc, nej ne jamra, ampak to bi blo mal butast. Sej je sam želodc. Že od čist mejhnga si rd predstavlam, kako se pogovarjam z deli svojga telesa, tko, je kr zanimiv, če maš občutek, da lahk kej razložiš pa ... Sm tud Minco nauču, ona se zdej skoz z želodcem pogovarja, sam ne vem, mami ...

Mama Men je to ... ne vem ... to je ... ne bi zdej.

Marko Poslušam, če se slučajno kej sliš iz kuhne. Tišina. Ne vem, kam je mami točn šla ... 18, 19 in 20. Zdej pa res vstanem.

Mama Tisto jutro sm mela srečo, no, ne vem, na pol, prosila sm peka, da mi da en hleb kruha, da oblubm, da mu bom prvemu plačala, takoj k kej dobimo, tud vse za nazaj, in medtem ko on že daje kruh v vrečo in pizdi, da točno ve, da daje to zastoni, ker tega dnarja ne bo nikol vidu, in pol še neki čez berače, čez nas berače ... jst razmišlam sam, kako bi ga prosila še za sam mal cukra pa mal kave. Res sm mu hotla rečt, pomislila sm na mojga Markota, k me čaka doma, dons ma naporn dan, res bi mu dobr nardil mal sladke kave ... Ampak nism mogla. K je un končal pizdenje čez nas berače, sm sam še pograbra vrečko, da si ne bi še s tem premislu.

Marko Gledou sm jo, kako riše z nožem po hlebcu in šteje ... Tud jst sm štel in vidu, kako majhen bo moj kos ... Spet sem se spomnu sanj in takrt me je mal stisnl tle not, pomislu sem, kako sem v sanjah jedu, prov žrl sem, pa nisem nč na njih pomislu, nič nisem dal v žep za njih, nč jim nisem pršparou ...

Mama Se mi zdi, da tud vedno manjše hlebčke dela, vedno manjši so koščki ... “Čs je že Marko, ne slišiš, da zvoni?”

Marko Dala mi je moj košček in ko sm šel vn, sm, ne vem zakaj, pogledou nazaj in sem vidu mami, kako si je odščipnla tako drobntinco, da se na kruhu sploh poznal ni.

Mama Vedno manjši so hlebci, vedno manjši so kosi, moji otroci pa rastejo.

Marko Jutro je blo, ampak sonce je blo pa že ful močno, kt da bi bla ura tko ... že dvanajst. Mislm, res so bli vroči dnevi, ampak tist dan se mi je zdel pa nenormaln vroče. Rumena posušena trava, vse je stal pr mir, listi na drevesih niso niti mal migal, še oblaki so se nekam polegli, edin prah se je še dvigou, še ptiči dvomim, da so pel, ne no, sej zihr so. Ampak no, res je blo ful vroče, sej so vsi sam o tem govoril, že dva tedna ni dežval, polja so bla na meji, da vse propade. V glavnem, sm mogu kr hitr stopt, če zamujaš so hudi pol.

Mama Moj Marko bo nosu križ na procesiji. Od naše cerkve do Sv. Miklavža, to je ena mala podružniška cerkev gor na hribu, dobri dve uri od naše, če res hitr hodš, tkole v procesiji pa kr dobre tri. Tud je kr klanc. Mi smo šli vsi, še moj mož. Pa itak so se ta male ful veselile, da bodo Markota gledale čist na začetku kolone. To je pomembna naloga nost križ, pa samo en ga, in to bo naš Marko.

Marko K sm pršu do naše cerkve, sm vidu, da se je neki ljudi že počas nabiral, ne velik, bolj te ta stare ženske pa nekej kmetov, k so upal, da bo to pomagal pridelku, ampak ja, tko kt je že reku moj ate ...

Ata ... kdor pa že ma delo v naših koncih, se pa itak teh stvari ne more it, ampak more delat, ane?

Cerkovnik "Zamujaš!" je reku cerkovnik.

Marko Uf. Njega sm se ful bal, on je bil tak ogromen, debel, okrogu človk, s takimi mejhnimi, zlobnimi očmi, kt kšn krokodil je, sam še tak, da mu strele vn letijo pa smrkli. Bol al mn je skoz spal, kadar ni spal, se je pa drl pa črno pluval, pa ful mu je skoz iz ust smrdel.
"Oprostite, gospod!"

Cerkovnik Tišina! Je težko zjutri vstat, ane?

Marko Ne, gosp...

Cerkovnik A boš tih, sm ti reku!

Marko Ja, gosp...

Cerkovnik Mularija razvajena, da mi ene besede več ne pisneš, kej tacga, kaj bo to še vse pršlo k men, vsak let večji gnoj!
Oblec se zdejl!
(Vstopi Gospod župnik, poklekne hitro z enim kolenom pred križ, ki visi ob steni.)

Gospod župnik Dober dan!

Marko Pride župnik, on je še kr nov pr nas, pa ni še str nč, to je kr mal čudn, prejšn je bil str kt zemla, pa smo bli tega navajeni, da se je vse kr hitr končal, k ga je včas kr zmankal, pa ni maru stat velik.

Gospod župnik Ljudje se že nabirajo, lepo lepo!

Marko Jst sm bil na tej točki itak že tko al tko čist zašvican, pol sm pa še na to tlaču gor to ministrantsko obleko. Ta obleka je pa tud iz ene take debele rdeče tkanine, tko kr nepoletno, pol pa čez še eno tako srajco s čipkami in tak ogromn rdeč ovratnik iz iste te debele tkanine kt halja. In k se oblečem, to je v resnici kr hitr, zdejl tm čakam, da se ona dva vse zmenta. In vroče ful. Sam men je bol to grozn, da mam čipke gor, kt to, da je vroče. Ne vem no, to ni za fante.

Gospod župnik Jst bom kr tole do kolen rajš dons, namest talarja, dolga bo, bom zgoru. Pa za v hrib tud niso najbolj te halje, k se ti ful zapletajo. Kaj boš ti?

Cerkovnik Tud bom dons uno brez podloge. Je kr vroče zuni, ane?

Gospod župnik Uf. Tuki se ne čut tok, sam zuni pa ...

Cerkovnik Pa kaj šele bo!

Gospod župnik Bo, ane?

Cerkovnik Taki dnevi so. Baje bo še cel teden tak vročinski val.

Gospod župnik Cel teden??

Cerkovnik Ja, tko pravjo.

Gospod župnik Uf. Ja, nimaš kej.

Cerkovnik Nimaš kej.

Marko Nimaš kej. Počakaš, da je konc. No in k sta končala, smo šli do oltarja, da je župnik najprej tm naredu en blagoslov. Cerkovnik mu je držal kropilnico, župnik je pa parkrat zamahnu s tem kropilnikom, sej ni blo nč kej tacga, je blo hitr konc, to mi je blo všeč. Župnik ful pluva, k govori, to je kr nagravn.

Gospod župnik *(Pritajeno.)*

Marko Križ ...

Marko Mhm?

Cerkovnik Zdej vzameš križ!

Marko Primem ta ogromen lesen križ z oltarja in se začnemo premikati v procesiji navzdol po cerkvi proti velikim vratom.

Cerkovnik Dej spremlej ti mal!

Marko Križ je dva metra velik, čeprov, k sm ga prejšna leta iz procesije gledou, se mi je zdel, da ma vsaj pet metrov, ful je velk, iz hrastovga lesa, gor pa Jezus, dvojno zabit z žebliji, enkrat tko al tko, drugič pa od lani, k je dol padu, tud sred ene procesije, hvala bogu takrat nism jst nosu. Od blizu če pogledaš, je kr smešn, od daleč se pa nč ne vid. In itak od blizu noben ne gleda, sej vsi vejo, kaj je gor, se mi zdi. Križ je kr ful težek, ampak men se sploh še ni zdel takoj, dobr mi je blo, da me vsi vidjo, da ga jst nosm, in sm ga tko držal, da so ga lahko tud v čist ta zadno vrsto vidl. Vrata cerkve so se odprla in smo šli.

Gospod župnik Zdrava Marija, milosti polna, gospod je s teboj, blagoslovljena si med ženami in blagoslovljen je sad tvojega telesa, Jezus.

Vsi Sveta Marija, Mati Božja, prosi za nas grešnike zdaj in ob naši smrtni uri, amen.

Gospod župnik Zdrava Marija, milosti polna, gospod je s teboj, blagoslovljena si med ženami in blagoslovljen je sad tvojega telesa, Jezus.

Vsi Sveta Marija, Mati Božja, prosi za nas grešnike zdaj in ob naši smrtni uri, amen.

Gospod župnik Zdrava Marija, milosti polna, gospod je s teboj, blagoslovljena si med ženami in blagoslovljen je sad tvojega telesa, Jezus.

Vsi Sveta Marija, Mati Božja, prosi za nas grešnike zdaj in ob naši smrtni uri, amen.

Mama Lepo je hodu, s trdimi, enakomernimi koraki, nism ga dobr vidla, ampak sm pa vidla, kako lepo se križ premika, gor in dol, tako kot je Marko hodu. Lepo. Upala sem, da mu ni prevroče ...

Marko Ni blo hudo.

Gospod župnik Vročje je blo kt ps.

Marko Šli smo skoz ta star del vasi in gor v hrib. Sm pa tja je kdo pogledou skoz okn, ampak večino hiš je blo praznih, zaklenjenih in z zabitimi okni. Hodil smo vedno viši, vedno viši, dokler niso ble te in vse ostale hiše iz naše male napol

prazne vasi sam še male oddaljene kockice. Pa spet dol pa gor in sonce je blo tik nad nami. Za nami pa oblak prahu in litanije. Vročje je blo, ampak nisem se še neki potil, skorej prijetno je blo, kot pozim, ko se vsi stisnemo ob vročo peč. Sam takrat mama govori zgodbe, k so velik bolj zanimive od teh v procesiji.

Gospod župnik Zdrava Marija, milosti polna, gospod je s teboj, blagoslovljena si med ženami in blagoslovljen je sad tvojega telesa, Jezus.

Vsi Sveta Marija, Mati Božja, prosi za nas grešnike zdaj in ob naši smrtni uri, amen.

Mama Deset let ma že. Ne morem verjet, kok hitr gre ... Pogledala sem hčerke zavn sebe, Francka – kok je že velika, pa tamale tud kr same že hodta, še Minca ... Pa je bil kr hrib ... O, Minca, Minca, ona bo tud pridna v šoli, se vid, da je pametna tko kt Marko. Najboljši v razredu je, zlo ga hval učitelj. Čez dva mesca gre v latinsko šolo. V mesto. Tko sem srečna, k to pomislm ... Moj fant v velikem mestu hod s knjigami. Enkrat mi je učitelj dal na govorilnih urah Markotov spis za prebrat ... in men je blo nerodn pred njim, da ne znam brat, pa sem kr strmela v črke, učitelj me je pa gledou. Take lepe črke piše, se mi zdi, ne vem, če vsak tko piše, res take enakomerne zavojčke pa take pike, kt bi jih odmeru ... so mi šle kr mal solze. Pa me vpraša učitelj na koncu, res lepo piše, ane? Pa sem rekla ja, res lepo piše.

Gospod župnik Zdrava Marija, milosti polna, gospod je s teboj, blagoslovljena si med ženami in blagoslovljen je sad tvojega telesa, Jezus.

Vsi Sveta Marija, Mati Božja, prosi za nas grešnike zdaj in ob naši smrtni uri, amen.

Marko Razmišlou sm, kok hitr bosta minila ta dva mesca do septembra ... In pol mesto. Tm so velike hiše, velike ceste, veliki zvonovi, tam je vse veliko in vsega je dost ... Ljudje hodjo lepo oblečeni, jejo bel kruh, pa potice in pečenke ... Uf ... potice, pečenke ... Spet sm se spomnu sanj ... Ogromna, z belim prtom pogrjnena miza, gor pa ni da ni, krožnik pri krožniku in vsi polni, iz njih se kadi in diši in v nosu ščegeta, v ustih se nabira slina, jst pa kr odlašam s prvim ugrizom in pustim, da se mi ta vonj še mal nabira v nosu in ustih ... Pa sadje! Rdeča, mrzla, sočna jabolka ... iztegnu sm roko ...

Cerkovnik Faaaaaak, sam ta vročina!

Vsi Sveta Marija, Mati Božja, prosí za nas grešnike zdaj in ob naši smrtni uri, amen.

Marko K že hočm zagrist v jabuk, ugotovim, da so moja usta čist suha ... da je moj jezik tak ... kt da bi bil iz usna. In zgine bela pogrnjena miza ... suha, pusta pokrajina ...

Vsi Sveta Marija, Mati Božja, prosí za nas grešnike zdaj in ob naši smrtni uri, amen.

Marko ... v bistvu bi sam mal vode ...

Vsi Potice, pečenke, ni da ni, krožnik pri krožniku, v nosu pa ščegeta, mmmmmmmmm, kako diši, diši ...

Marko Kaj?

Vsi Sveta Marija, Mati Božja, prosí za nas grešnike zdaj in ob naši smrtni uri, amen.

Marko Takrt se mi je prvič zazdel križ tok težek ... Zazibou se mi je, da sm ga komi ujel, in spustu sm si ga na ramo, sam za hip, da si odpočijem ...

Vsi Potice, pečenke, ni da ni, krožnik pri krožniku, v nosu pa ščegeta, mmmmmmmmm, kako diši, diši ...

Marko Mhm?

Cerkovnik Halo! Kako pa držiš?

Marko Ustrašu me je njegov glas, na polno sm se zdrznu in se spet zavedu, kje smo, kaj delamo, kam gremo. Dvignu sm križ visok v zrak, še viši kt prej, da je Kristus lahko gledou po tej bedni pokrajini.

Gospod župnik Zdrava Marija, milosti polna, gospod je s teboj, blagoslovljena si med ženami in blagoslovljen je sad tvojega telesa, Jezus.

Vsi Sveta Marija, Mati Božja, prosí za nas grešnike zdaj in ob naši smrtni uri, amen.

Ata Župnik je kropil po poljih, ki nikol niso rodila in nikol ne bodo. Za nami pa cela vrsta žensk, starih, slabotnih, pohablenih, preslabih za delo na polju, in pa kmetov, ki nimajo ne polja ne ničesar in vse, kar lahko sploh počnejo, je, da hodjo za takimi procesijami.

Mama Sveta Marija, Mati Božja, prosí za nas grešnike zdaj in ob naši smrtni uri, amen.

Vsi Sveta Marija, Mati Božja, prosí za nas grešnike zdaj in ob naši smrtni uri, amen.

Gospod župnik Sam ta vročina ...

Marko Začel mi je kaplat s čela, po celem obrazu mi je tekl, hotu sm si ga obrisat, ampak si nism upou, da mi ne bi padu križ. Začutu sm, kako mi kapla z brade, kako mi kapla z las za ovratnik, kako je vedno bol mokra moja ministrantska halja. Težka je postajala. Sonce me pa gleda. Pa me reže v obraz.

Mama Sveta Marija, Mati Božja, prosí za nas grešnike zdaj in ob naši smrtni uri, amen.

Marko Moja halja je bla, kt da bi bla iz vročga železa.

Cerkovnik *(Komaj diha.)*

Uf. Če me dons ne bo kap, me ne bo nikol.

Vsi Sveta Marija, Mati Božja, prosí za nas grešnike zdaj in ob naši smrtni uri, amen.

Marko Če bi mel zdej sam kaplco vode ... ma kaj kaplo, cel kozarc mrzle vode, mmmm, nagnu bi ga in tud če bi se mi par kapl razlil po vratu, aaaaaaaaaaaaaa, kako bi ga stanku ...

Vsi Potice, pečenke, ni da ni, krožnik pri krožniku, v nosu pa ščegeta, mmmmmmmmm, kako diši, diši ...

Marko Uf, jabolka pa slive pa marelce ... al pa sam eno hruško ...

Vsi Jabolka in marelce al pa sam eno hruško!

Marko Nikol nism jedu še marelce, ampak sm si zmeri predstavlou, da ma tak okus kt sliva, sam bol sladk. Ne vem, zakaj. Sej sta si mal podobne, tko na videz vsaj, a si nista?

Vsi Sveta Marija, Mati Božja, prosí za nas grešnike zdaj in ob naši smrtni uri, amen.

Marko Spomnu sm se, kako sm enkrat na trgu gledou v zaboj poln marelc in razmišlou, kašn majo okus, in je pršou en urejen gospod in jih je kupu cel škrnicl. Jst sm bulu vanga, on me je pa pogledou v oči in jst sm ga že slišou, kako mi reče ...

Gospod na trgu Na, fant, ujem!

Marko Ampak je šou sam mim in ni reku nč.

Vsi Potice, pečenke, ni da ni, krožnik pri krožniku, v nosu pa ščegeta, mmmmmmmmm, kako diši, diši ...

Marko Spomnu sm se tud, kako se je branjevka enkrat neki obrnla stran, a se ji je neki solata prevrnla al kaj je že blo, in jst sm mel ta en moment, k me ni noben gledu in bi lohk sam dva koraka pa stegnu roko ... Sam si nism upou.

Vsi Potice, pečenke, ni da ni, krožnik pri krožniku, v nosu pa ščegeta, mmmmmmmmm, kako diši, diši ...

Marko Zdej mi je žou, da nism.

Cerkovnik Ej mali, kaj je s tabo?! A ga hočš razbit al kaj?! A te je treba hodt naučit al kaj?

Marko Spotaknu sm se ob haljo in zletel po tleh, s križem vred, pa še na polno sm se prbil vanga. Groza, vsi so me gledal ...

Mama Sveta Marija, Mati Božja, prosi za nas grešnike zdaj in ob naši smrtni uri, amen.

Cerkovnik Zgrabu sm ga za roko, ga potegnu gor pa tkole sm ga stresu, barabo: "Pober ga takoj! Pa hodt se nauč!"

Marko In že slišiš od zadi:

Gospod župnik A ne vidš, da nosiš Kristusa?

Cerkovnik Nč ne vid on!

Gospod župnik Sej ga bo še razbil!

Cerkovnik Če ga ni že!

Gospod župnik A tole mal stran visi?

Cerkovnik Ja pa res, roka.

Gospod župnik Jezus Marija.

Cerkovnik Sej sm reku, vsak let je hujš.

Marko Ugreznu bi se u zemlo. Nism pogledou ne enga ne drucga, ampak sm dobr vidu njuna jezna debela obraza. Pobral sem križ, tresu sm se in lil je iz mene v potokih. Vzdignu sm križ gor, kukr je šlo, sam roka pa tkole ...
(Pokaže, kako se mu trese roka.)

Mama Sveta Marija, Mati Božja, prosi za nas grešnike zdaj in ob naši smrtni uri, amen.

Marko In spet se je zibou, tko kt sm jst hodu, gor pa dol, gor pa dol ...

Vsi Sveta Marija, Mati Božja, prosi za nas grešnike zdaj in ob naši smrtni uri, amen.

Marko Še zmeri sm se tresu od tega, kr sta se drla name. Pa hud sm bil nase, ne sam kr sm tak idiot, da mi je padl, ampak še hujš mi je blo to, kok sm si želel, da bi pršu en zravn, da bi me objel in mi reku, da sem bogi ...

Vsi Sveta Marija, Mati Božja, prosi za nas grešnike zdaj in ob naši smrtni uri, amen.

Mama Še par žensk z otroki se nam je prdružil iz tm ene hribovske vasi. Ena je bla čist taka kt naša Mara, sm mogla prov dvakrat pogledat ... No nasploh so si otroc kr mal podobni med sabo, če so taki ... no ... pač teh let ...

Vsi Sveta Marija, Mati Božja, prosi za nas grešnike zdaj in ob naši smrtni uri, amen.

Marko Ne ne, sej nism bogi!

Vsi Sveta Marija, Mati Božja, prosi za nas grešnike zdaj in ob naši smrtni uri, amen.

Marko Pa kaj je njemu ta ena faking marelca?

Mama Sveta Marija, Mati Božja, prosi za nas grešnike zdaj in ob naši smrtni uri, amen.

Marko Roka tkole ... V želodcu pa ...

Vsi Potice, pečenke, ni da ni, krožnik pri krožniku, v nosu pa ščegeta, mmmmmmmmm, kako diši, diši ...

Marko Z vsakim korakom ...

Vsi Potice, pečenke, ni da ni, krožnik pri krožniku, v nosu pa ščegeta, mmmmmmmmm, kako diši, diši ...

Marko Usedu bi se. Sam za minuto bi se, lahko še mn ...

Vsi Sveta Marija, Mati Božja, prosi za nas grešnike zdaj in ob naši smrtni uri, amen.
Sveta Marija, Mati Božja, prosi za nas grešnike zdaj in ob naši smrtni uri, amen.
Sveta Marija, Mati Božja, prosi za nas grešnike zdaj in ob naši smrtni uri, amen.

Marko Mimo praznih kozolcev, mimo slamnatih streh, mimo temne tepke, mimo otrok v umazanih srajčkah, mimo sključenih žensk, gor, gor in gor v hrib.

Vsi Mimo praznih kozolcev, mimo slamnatih streh, mimo temne tepke, mimo otrok v umazanih srajčkah, mimo sključenih žensk, gor, gor in gor v hrib.

Vsi Sveta Marija, Mati Božja, prosi za nas grešnike zdaj in ob naši smrtni uri, amen.

Mama Sonce pa žge.

Vsi Sveta Marija, Mati Božja, prosi za nas grešnike zdaj in ob naši smrtni uri, amen.

Mama Sonce pa žge.

Marko Vse tišja in tišja je bla molitev ...

Vsi Sveta Marija, Mati Božja, prosi za nas grešnike zdaj in ob naši smrtni uri, amen.

Marko Potok!

Vsi Potok!

Marko Če bi lahko vsaj ...

Vsi Sveta Marija mati božja, prosi za nas grešnike zdaj in ob naši smrtni uri, amen.

Marko Sonce pa ...

Vsi Mimo praznih kozolcev, mimo slamnatih streh, mimo temne tepke, mimo otrok v umazanih srajčkah, mimo sključenih žensk, gor, gor in gor v hrib.

Marko Tud če bi se mi par kapl razlil po vratu, aaaaaaaaaaaaaa, kako bi ga stanku ...

Vsi Sveta Marija, Mati Božja, prosi za nas grešnike zdaj in ob naši smrtni uri, amen.

Mama Marko ...

Vsi Potice, pečenke, ni da ni, krožnik pri krožniku, v nosu pa ščegeta, mmmmmmmmm, kako diši, diši ...

Vsi Sveta Marija, Mati Božja, prosi za nas grešnike zdaj in ob naši smrtni uri, amen.

Marko Vročje je ...

Vsi Sveta Marija, Mati Božja, prosi za nas grešnike zdaj in ob naši smrtni uri, amen.

Marko Enkrat smo mel doma kolače ...

Vsi Sveta Marija, Mati Božja, prosi za nas grešnike zdaj in ob naši smrtni uri, amen.

Ata Sine ... Če bi bil mlad, bi šel drugam. Tukej ni nč. Samo še dol, dol, dol pa v pekel.

Vsi Mimo praznih kozolcev, mimo slamnatih streh, mimo temne tepke, mimo otrok v umazanih srajčkah, mimo sključenih žensk, gor, gor in gor v hrib.

Marko Enkrat sm ministrirou gor na Planini, to je podružnica naše cerkve. Župnik je šel z avtom po cesti, jst pa čez hribe, to je res tko zlo zlo dolg gor za hodt, na konc že nism več čutu nog ... Isto sm bil valda lačn in žejen. In pol po maši so šli gospodje še v gostilno jest in pit. Jst sm čakou pred gostilno, poslušou zvoke vilc in nožev in kozarcev in pogovora ... nism si upou premaknt, da ne bi glih takrat slučajno nekdo pokukou vn, k bi se spomnu, kje je pa ministrant. A nanga smo pa pozabl?

V neki točki mi je postal jasn, da slišm sam še kozarce ... Res so pozabl name ... Stal sm tm, noge so me bolele, najrajš bi kr šou ... sam joj ... kaj pa če vseen pride kdo pome? Da bi kdo reku "Kje pa je ministrant, zakaj pa ga ni bilo gor, da bi jedel in pil?" In res, vrata se odprejo in res pride en mlad gospod ...

Mlad gospod Kaj pa ti?

Marko Jst sm ministrant ...

Mlad gospod Aaaa tako, evo tukej maš mal za žepninco pa pejt domov.

Marko Stisnu mi je drobiž v roko, se obrnu in zgину za vrati. Men pa na jok. Ampak nč, to je blo to. Ful je blo že temno, k sm hodu domov, jokou sm celo pot nazaj. In ker ni blo nikjer nobenga, sam gozd okrog mene, sm jokou kr na glas, kričou sm, ne vem, kako bi to povedou, lil je iz mene. Pred domom sem si obrisou obraz in mal še zuni zadihou, da se ne bi vidl, da sm jokou.

Mama (Vesela.)
Kaj vse si jedu Marko? Kaj si pil?

Marko	Vesela je bla, da sm jedu in pil. "Amm ... Potico."	Vsi	Sveta Marija, Mati Božja, prosi za nas grešnike zdaj in ob naši smrti uri, amen.
Minca	Potico!	Marko	Dvignu sm Kristusa, visoko visoko, da se je spet lahko razgledou po naši pusti pokrajini. Cel sm se tresu, na seb sm pa čutu te štiri oči, k me gledajo kt jastrebi.
Marko	Pa pečenko ...	Vsi	Mimo otrok v umazanih srajčkah, mimo sključenih žensk, gor, gor in gor v hrib.
Mara	Pečenko!	Cerkovnik	Gremo, gremo!
Marko	Pa meso ... Velik je blo mesa, perutničko sm!	Mama	Hodil smo počas, sključeni in utrujeni, pot se je vlekla v neskončnost.
Minca	Perutničko!	Cerkovnik	Dviguj noge!
Marko	Ja, dve al tri!	Marko	Ampak jst sm v nekem trenutku ugotovil, da nism več utrujen. Tresu sm se že, ampak rok v resnici sploh nism več čutu, niti križ mi ni bil več težek ... Blo mi je, kt da me en vleče na vrvi. Hodu sm, ampak nism razmišlou, kam, vseen mi je blo. Leva, desna, leva, desna ...
Minca	Dve al tri!	Vsi	Mimo otrok v umazanih srajčkah, mimo sključenih žensk, gor, gor in gor v hrib.
Marko	Pa pražen krompir ...	Cerkovnik	Dejmo, dejmo, fant!
Mara	Pražen krompir!	Gospod župnik	Gremo!
Marko	Tok se mi je zvertel, da sm se mogu usest. "Pa še žepnino so mi dal!" Pokazou sm dnar.	Marko	Sej je vseen, kamorkoli, leva, desna, leva, desna, sej nikol ne bo minil, kar naprej, gremo, zakaj pa ne, žejn sem, ampak, kaj nej, če ni vode, in kaj nej, če je nikol ne bo.
Mama	To je bla taka sreča, kr na jok mi je šlo ...	Mama	(Vesela.) Kaj vse si jedu Marko? Kaj si pil?
Marko	No, na to sm se spomnu zdej, kako so me sestrce zavistno gledale, še ati je pokukou tm iz njegovga kota ... razn Francka ... Francka me je pa drgač gledala. In sm dojel ... Zdej sm dojel. To bo zmeri tko ... Zjutrej košček kruha, opoldne močnik, zvečer košček kruha ... In Francka to tud že ve ... In že takrt je vedla ... vedno bo mama sedela v kuhni z obrazom skritim v dlani in solze ji bodo tekle ...	Vsi	Mimo otrok v umazanih srajčkah, mimo sključenih žensk, gor, gor in gor v hrib.
Cerkovnik	A ti sploh kej gledaš pod noge!	Minca	Dve al tri perutničke!
Vsi	Sveta Marija mati božja, prosi za nas grešnike zdaj in ob naši smrti uri, amen.	Gospod župnik	A ti sploh veš, koga nosiš?
Gospod župnik	Poberi!	Vsi	Sveta Marija, Mati Božja, prosi za nas grešnike zdaj in ob naši smrti uri, amen.
Cerkovnik	Za ušesa ga dvignte!	Nekdo	Tud če bi se mi par kapl razlil po vratu, aaaaaaaaaaaaaa, kako bi ga stanku ...
Marko	Ne vem točn, kako se je zgodil, ampak spet sm ležou na tleh, križ je ležou tm pred mano na kamnih, cerkovnik se je sklanjou nad mano, smrdel mu je iz ust.	Cerkovnik	Gremo, gremo, dviguj noge!
Cerkovnik	"Doma bi ostal, če se ti ne da hodt!" Potegnu sm ga gor za lase, prov potrudu sm se, da ga je bolel.		
Gospod župnik	A ti sploh vidiš, koga nosiš?		

Marko Sej je vseen, kamorkol, leva, desna, leva, desna, sej nikol ne bo minil, gremo, zakaj pa ne, lačn sem, ampak, kaj nej, če ni hrane, in kaj nej, če je nikol ne bo.

Gospod župnik Dejmo, dejmo, fant, dvigni križ!

Cerkovnik Lepo ga nosi!

Marko Ne rabta me več priganjat, sej gre samo od sebe, jst nism več utrujen! Nisem žejen, nisem lačen, gremo, gremo, zakaj pa ne! Latinska šola, neumnosti! Lažejo, vsi lažejo, nikol ne bo drugač, ni druge prihodnosti, ni hrane, ni vode, samo to je, leva, desna, leva, desna, leva, desna, leva, desna, leva, desna, zakaj pa ne, leva, desna ...

Gospod na trgu Na, ujem marelco!

Mara Pražen krompir!

Mama Poglej, lubček, kaj nam je nekdo prnesu, k si bil v šoli, lej polna je miza Marko, kar hočeš, jej, jej!

Marko Sej je vseen, sej nikol ne bo minil, gremo, zakaj pa ne, žejn sem, ampak, kaj nej, če ni vode, in kaj nej, če je nikol ne bo.

Mama Sej ne jokam lubček, pejt nazaj spat ...

Vsi Leva, desna, leva, desna, leva, desna, leva, desna, leva, desna, leva, desna ...

Minca Mami, kok je še do vrha?

Vsi Mimo praznih kozolcev, mimo slamnatih streh, mimo temne tepke, mimo otrok v umazanih srajčkah, mimo sključenih žensk, gor, gor in gor v hrib.

Marko A k umreš, je konc?

Vsi Mimo otrok v umazanih srajčkah, mimo sključenih žensk, gor, gor in gor v hrib.

Marko Zame ne, jst grem v peku, ker sovražm Boga.

Vsi Mimo otrok v umazanih srajčkah, mimo sključenih žensk, gor, gor in gor v hrib.

Marko Prosu sm ga enkrat, celo noč, večerje ni blo, dela ni blo.

Vsi Sveta Marija, Mati Božja, prosi za nas grešnike zdaj in ob naši smrtni uri, amen.

Gospod župnik A ti veš, koga nosš?

Marko Molu sm, ampak jokou nism, jokou ne bom.

Mama Da te ne vidm, klošarka umazana! Delat pejt!

Marko Jokou ne bom!

Mama Ne dam ti, nč ti ne dam, sam odžirala bi, lenoba!

Vsi Sveta Marija, Mati Božja, prosi za nas grešnike zdaj in ob naši smrtni uri, amen.

Marko V peku grem, to že, sam zakaj gre pot tok gor, kdo bi si mislu, da se gre v peku tok gor, res je čudna ta pot ...

Cerkovnik Kako pa hodš? A si pijan?!

Marko Vse je v redu, ne rabte se dret, ne rabte me tepst, sej gre samo, sej je vseen, ni mi težko, leva, desna, leva, desna ...

Vsi Mimo otrok v umazanih srajčkah, mimo sključenih žensk, gor, gor in gor v hrib.

Marko Rad bi sam pogledou, kako se moje držijo. Francka hodi, to vem, ona je močnejša od mene, hodila bo, tud če je lačna, sam kaj pa Minca?

Gospod župnik Dejmo, dejmo, nč nazaj gledat!

Marko Mejhna je še pa ... In vsako nedeljo more mim marelc ... K bi jo lahko vsaj nesu ... Upam, da jo je Francka dala na štuporamo ... Ne, ne, padle bosta ...

Vsi Sveta Marija, Mati Božja, prosi za nas grešnike zdaj in ob naši smrtni uri, amen.

Marko Kaj pa mami?

Gospod župnik Dejmo, dejmo!

Mama Leva, desna, leva, desna, leva, desna, leva, desna ...

Marko Uf ...

Vsi Sveta Marija, Mati Božja, prosi za nas grešnike zdaj in ob naši smrtni uri, amen.

Marko Vročje je ...

Vsi Sveta Marija, Mati Božja, prosi za nas grešnike zdaj in ob naši smrtni uri, amen.

Marko Jst ...

	Sveta Marija, Mati Božja, prosi za nas grešnike zdaj in ob naši smrti uri, amen.
Marko	Težek je ...
Vsi	Sveta Marija, Mati Božja, prosi za nas grešnike zdaj in ob naši smrti uri, amen.
Marko	Jst ... jst ...
Nekdo	Poglejte, se že vidi vrh zvonika ...
Vsi	Sveta Marija, Mati Božja, prosi za nas grešnike zdaj in ob naši smrti uri, amen.
Marko	In jst pogledam gor, ampak ... ne, ne, ne ...
Vsi	Sveta Marija, Mati Božja, prosi za nas grešnike zdaj in ob naši smrti uri, amen.
Marko	“Ne, ne, ne, to je prepad ... Prepada je!” Pogledam proti mojim ... Oni kr hodjo, nč ne gledajo, direkt v prepada za vsemi ... “Mami!”
Vsi	Sveta Marija, Mati Božja, prosi za nas grešnike zdaj in ob naši smrti uri, amen.
Marko	Mama!
Vsi	Sveta Marija, Mati Božja, prosi za nas grešnike zdaj in ob naši smrti uri, amen.
Marko	“Mami, prepada!” Ampak ona nč ...
Vsi	Sveta Marija, Mati Božja, prosi za nas grešnike zdaj in ob naši smrti uri, amen.
Marko	Francka! Francka, primi Minco, Mara, ati, bejžmo!
Vsi	Sveta Marija, Mati Božja, prosi za nas grešnike zdaj in ob naši smrti uri, amen.
Marko	“Stran, sam stran, bejžmo!” Ampak noben nč. Obrnu sm se nekak, da bi steku do mojih, da bi jih opozoru ... ne vem, sonce je blo ... sonce je blo in ... ne vem, ne vem, kako, kamen ... in ... ne vem, padu sm. Z glavo sm nekak priletel v skalo. Najprej so me odnesl h kmetu, k je mel hišo zraven cerkve. Zvečer so me pa odnesl domov in tm sm umrl. Ampak ja, itak nism mogu več ... Dost je blo.

5. poglavje

“S tolikimi plotovi so ogradili hrepenečo dušo, da si lomí perotí ter pada onemogla v blato nazaj, kadar ji pride na misel, da bi se vzdignila nad umetelne ograje ... Ali ona ne obupa; komaj so rane zaceljene, se vzdigne z novo močjó ter skuša zdrobiti tisočere železne plotove.”

Hlapec Jernej

Župnik Jernej! Kje si hodil, da si tako star in slab?

Jernej Jernej je stal pred durmi, vzravnal je opognjeni hrbet, izpod obrvi so se mu zasvetile oči. Delal sem štirideset let na Betajnovi; ni toliko zemlje, da bi jo z dlanjo pokril, ne na polju, ne na senožeti, kamor še ni bil kanil pot od mojega čela. Tako sem delal štirideset let in Bog je obilno blagoslovil to moje delo. Pa je umrl stari Sitar, pa je prišel sin njegov, negodnik, in je rekel, v prešerni pijanosti je rekel: Jernej, zdaj poveži culo in pojdi, zakaj, Jernej, zdaj sem jaz gospodar; zdaj si dodelal, zdaj si star in nadložen, ne maram te več; ni več kota zate v domu, ki si ga sam postavil in ga varoval vsega hudega, ni več zate kruha, ki si ga sam pridelal; le vzemi popotno palico pa pojdi, kamor ti je pot! Tako je rekel; je razsodil sam zoper pravico in postavo, da je jablan tistega, ki jo je otrešel, ne tistega, ki jo je zasadil.

Kaj je Bog ukazal, da se zavalí negodnik na posteljo, ki sem jo jaz sam postiljal in ravnal trdih štirideset let? Kaj je Bog zapovedal, da naj pogine v jarku Jernej, ko si je postavil lepo hišo in topel hram? Odprite bukve: ne znam brati, pa bi rad videl od daleč tiste črne besede, ki so tako naredile in zapovedale. Pokažite: tudi vezavo bi rad videl tistih bukev in črno obrezo! Ali je tam zapisano, povejte: delal si, s krvjo si gnojil, da je visoko pognala pšenica, da se je cedila trava od soka; zdaj pa, ko si star in nadložen, ko ni več krvi, da bi z njo gnojil, zdaj pojdi! Če je zapisano, povejte, da naj Jernej, kadar je napolnil shrambe in kašče, hodi od vasi do vasi, od hiše do hiše, v nadlogo ljudem in psom, ter prosi vbogajme skorje kruha? To mi povejte! In še mi razložite, kako da ravnam zdaj s svojim delom, kam bi z njim: v zemljo je zakopano, pač za klastro globoko - kako naj ga izkopljem? Kako naj ga povežem v culo, na ramo zadenem? Mojih štirideset let - kako naj jih spravim, kako zauživam na zapečku? Tukaj je cula: perilo je notri in prazniška obleka! Štirideset let -preštejte in premislite, koliko je to tednov in koliko ur! Moja pamet je počasna, stara; ne znam prešteti; ampak povejte mi, če je to samo toliko tednov in samo toliko dni, da je ta cula obilno plačilo? Prazniška obleka in platnena srajca pravično

povračilo? Tako je, recite: obilno plačilo, pravično povračilo - pa bom verjel, da ste sodnik, kakor ga je Bog postavil!

Župnik Sedi Jernej, počij malo ...

Jernej "Nič ne bom sedel, nič ne bom počival, ker je že pozno in utrujen sem! Po svetu sem hodil, od biriča do sodnika, od sodnika do cesarja. Pravice ni pod nebom, zakopali so jo sto klawer pod zemljo, težko skalo so zavalili nanjo. Jaz pa je ne iščem več na zemlji, biriči in sodniki so zatajili Boga, izdali njegovo besedo in zapoved. Pri Bogu iščem pravice, pri njem samem, ki je sodnik nad vsemi sodniki! Odprite pismo, ki ste njegov služabnik, razložite njegovo besedo, rabsodite mojo pravdo po njegovi pravici!"

Župnik Župnik je stopil k Jerneju, prijel ga je za roko, zakaj usmiljen je bil.
"Ne tako, Jernej! Veliko hudega so ti storili, nekrščansko so ravnali s teboj - ampak odpusti jim, kakor je bog odpustil tistim, ki so ga preganjali!"

Jernej Jernej je izpustil župnikovo roko, gledal mu je srepro v obraz, z bolno svetlimi očmi, in je govoril s trdim glasom kakor nikoli poprej.
"Ne govorim o usmiljenju, o odpuščanju nič - o pravici govorim! Rabsodite po božji besedi, po naukih njegovih in zapovedih! Služabnik božji ste, iz vaših ust bo govoril, z vašim jezikom! Ali je Bog na moji strani, ali je na strani biričev in krivičnih sodnikov - to rabsodite! Truden sem, rad bi že stopil v svojo hišo, rad bi legel na svojo posteljo!"

Župnik Hude in krive so tvoje misli, Jernej!

Jernej Rabsodi!

Župnik Ukloni se, Jernej, tudi krivici se ukloni; Bog bo sodil!

Jernej "Neskončno je pravičen - kje je njegova pravičnost?"

Ali je dom moj po njegovi pravici, ali čigav je? To naj rabsodi, to mi povejte, ki ste njegov apostelj!"

Trd in osoren je bil Jernejev pogled, kakor od kamna njegov obraz; vsa bridkost je izginila iz srca in vse zaupanje.
"Ali je pravica pri Bogu, ali je ni?"

Župnik "Bogokletne so tvoje besede, Jernej!" se je zgrozil župnik in je stopil za korak nazaj, zakaj strah ga je bilo. "Če stopiš pred Boga, ne terjaj stoje, temveč poklekni in prosi in jokaj!"

Jernej "Ne bom prosil in ne bom jokaj, moja pravica je božja pravica; kar je sam ustanovil, ne bo razdiraj, kar je govoril, ne bo tajil! Dolžnik je moj; ne klečim - stojim pred njim in terjaj!"

Še je bilo krvi v Jernejevem obrazu: prikazala se je nenadoma na čelu, na licih; in ustnice so se mu tresle.

"Rabsodite! Tisto besedo recite, ki sem čakal nanjo toliko grenkih dni: ali je pravica, ali je ni - ali je Bog, ali ni Boga!"

Župnik Ob takih besedah je župnik vztrepetal, iztegnil je trepetajočo roko in je stopil nazaj do zida. "Stran, nevernik!"

Jernej Še je čakal Jernej; gledal je s svetlo strmečimi očmi.

Župnik Stran, bogokletnik!

Jernej Počasi se je okrenil Jernej in je šel; s trdimi koraki je šel, nič več upognjen, nič več bolan, v srcu nič bridkosti in upanja nič več.

Mračilo se je, s polja so se vračali kmetje in posli. Takrat se je prikazal petelin na Sitarjevi strehi, rdeč in tenak je švignil visoko proti nebu. Nato se je prikazal petelin na skednju, na hlevu, na šupi, na obeh kozolcih; velik je bil plamen, segal je silen od zemlje do nebes. Goreče treske so padale v kolobarju na zoreče polje, kakor da bi jih metala človeška roka. Tako je prižgal Jernej svojo strašno baklo. Ljudje so stali in so trepetali - kdo bi gasil ta ogenj sodomski, ki ga je gnaj veter kakor goreč oblak preko doline, nosil ga proti brezzvezdnemu nebu kakor velikansko ptico z ognjenimi perutmi? Odkriti so stali tam, vsi blede, v greh strmeči, trepetajoči, in splešena srca so stokala jecljajoče molitve.

Pa se je prikazal med njimi dolgi Jernej, z opečeniimi rokami in osmojenimi lasmi. In se je zasmelaj veselo.

"Po pipo sem šel, ljubi moji! Nisem hotel, da bi zgorela tudi moja pipa, ki sem jo pozabil doma, ko sem šel na pot. Kaj ne gori prijazno moj dom, kaj ni lep moj ogenj? Kdor ima pipo, naj si jo prižge; dovolj je kuriva!"

Vtaknil je pipo v usta, roke je uprl v boke in je gledal v ogenj.

“Jernej je zapalil!”
“Jernej je zapalil!”
“Jernej je zapalil!”
“Jernej je zapalil!”

In komaj so vzklíkili, se mu je stemnilo pred očmi, opotekel se je in se je zgrudil na tla.

“Bijte!”

Z gorečimi treskami so bili po njem, z okovanimi petami so stopali nanj, vsi opaljeni in osmojeni.

“V ogenj z njim!”

Prijeli so ga, nesli so ga, krvavega, ožganega, kakor je bil, zamahnili so trikrat z njim in visoko so prasnile iskre iz plamena; ko so stopili Jernejevi pogrebci iz ognja, so bili črni v roke in v obraz. -

Tako se je zgodilo na Betajnovi, Bog se usmili Jerneja in njegovih sodnikov in vseh grešnih ljudi!

“Kar napravi človek plemenitega in velikega, ne napravi kot ‘koristen ud družbe’, temveč izven družbe in proti nji. Uči zgodovina in življenje.”

Vesna Pernarčič,
Peter Musevski,
Blaž Setnikar,
Vesna Slapar,
Gregor Zorc,
Vesna Jevnikar
(fotografija z vaje)

Aljoša Ternovšek, Vesna Jevnikar, Gregor Zorc, Vesna Slapar,
Peter Musevski, Blaž Setnikar, Vesna Pernarčič (fotografija z vaje)

Nagrade

53. Festivala Borštnikovo srečanje

Igralski kolektiv v predstavi *Naš razred* Borštnikova nagrada za igro

igralskemu kolektivu v predstavi *Naš razred*
v koprodukciji Prešernovega gledališča Kranj,
Mestnega gledališča Ptuj in Mini teatra Ljubljana

Foto: Nada Žganik

Judita Polak
Ciril Roblek
Benjamin Krnetič
Vesna Pernarčič
Vesna Jevnikar
Darja Reichman
Peter Musevski
Aljoša Ternovšek
Miha Rodman
Blaž Setnikar
Nejc Cijan Garlatti
Borut Veselko

Igralski ansambel
Prešernovega gledališča
Kranj z dvema gostoma
v *Našem razredu* nastopi
kot senzibilen in izvedbeno
discipliniran kolektivni
igralski organizem.
Kot takšen omogoča
in dopolnjuje natančno
orkestrirano odrsko celoto,
v kateri noben posameznik
tudi v najmanjšem trenutku
ne izgubi svojega mesta.
Sinhronizirano vzpostavijo

kompleksno odrsko fresko
skupnosti, ki utripajoč
v usodi posameznih
zgodovinskih slik razpada,
subtilno prenašajo
brutalnost in kaotičnost
sveta, utelešajo raznolike
vloge in jih komentirajo.
Ob tekoče vodeni skupni
pripovedi prepričajo tudi
z izdelanimi podobami
posameznih likov, ki se
pretresljivo zapišejo
v spomin gledalcev.

Nina Rajić Kranjac

Boršnikova nagrada za najboljšo režijo

predstave *Naš razred* v produkciji Prešernovega gledališča Kranj, Mestnega gledališča Ptuj in Mini teatra Ljubljana

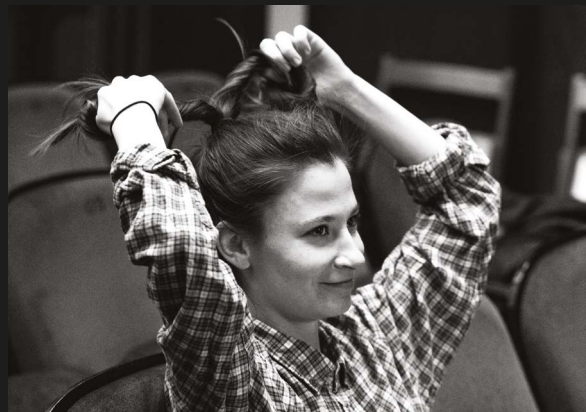

Foto: Nada Žganik

Nina Rajić Kranjac se režije vsebinsko in strukturno kompleksne dramske epopeje *Naš razred* loti suvereno, drzno in celostno. S prepletanjem in plastenjem različnih uprizoritvenih postopkov ustvarja svojstven odrski jezik, ki se lucidno posveča tako velikemu planu kot najmanjšemu detajlu. Osrednji fokus

njene režijske poetike ostaja igralski korpus, iz katerega iztisne maksimum. Inovativno ga vpenja v fluidno mrežo ostalih polnopravnih elementov (scenografija, gib, glasba, kostumi, luč) in tako ustvari močno ter bogato gledališko izkušnjo.

Branko Rožman

Boršnikova nagrada za glasbo

v predstavah *Naš razred* v koprodukciji Prešernovega gledališča Kranj, Mestnega gledališča Ptuj in Mini teatra Ljubljana, *Sen kresne noči* v produkciji Mestnega gledališča ljubljanskega in *Visoška kronika* v produkciji SNG Drama Ljubljana

Foto: Nada Žganik

Branko Rožman razume glasbo in celotno zvočno podobo kot aktiven in živ element gledališkega dogodka. Premišljeno izbira ustrezne glasbene postopke in jih subtilno, a prezentno vpleta v uprizoritve. V *Našem razredu* in *Visoški kroniki* petje in igranje na klasične ali ljudske inštrumente avtonomno postavi v učinkovit dialog

z igro. Tako aktivno soustvarja atmosfere, ritem in vsebinske poudarke, nemalokrat pa s svojim umetniškim prispevkom postavlja temelj igralskim kreacijam in razširja polje soigre.

Javni zavod
Prešernovo gledališče Kranj
Glavni trg 6, 4000 Kranj
Telefon: +386 (0)4 280 49 00
Faks: +386 (0)4 280 49 10

E-pošta: pgk@pgk.si
www.pgk.si

Blagajna: +386 (0)4 20 10 200,
blagajna@pgk.si

Blagajna je odprta od ponedeljka do petka od 10.00 do 12.00, ob sobotah od 9.00 do 10.30 ter uro pred pričetkom predstav. O morebitnih spremembah programa vas bomo obvestili v dnevnem časopisju, po elektronski pošti ali na spletni strani Prešernovega gledališča Kranj.

Direktorica:

Mirjam Drnovšček,
+386 (0)4 280 49 12,
mirjam.drnovscek@pgk.si

Dramaturginja in vodja umetniškega oddelka:

Marinka Poštrak,
+386 (0)4 280 49 16,
marinka.postrak@pgk.si

Marketing in odnosi z javnostjo:

Milan Golob,
+386 (0)4 280 49 18,
info@pgk.si

Koordinator programa in organizator kulturnih prireditev:

Robert Kavčič,
+386 (0)4 280 49 13,
robert.kavcic@pgk.si

Računovodkinja:

Anja Pohlin,
+386 (0)4 280 49 15,
anja.pohlin@pgk.si

Tehnični vodja:

mag. Igor Berginc,
+386 (0)4 280 49 30,
igor.berginc@pgk.si

Poslovna sekretarka:

Gaja Kryštufek Gostiša,
+386 (0)4 280 49 00,
pgk@pgk.si

Blagajničarka:

Katja Bavdež
+386 (0)4 20 10 200

Oblikovalec maske in frizer:

Matej Pajntar

Garderoberka:

Bojana Fornazarič

Inspicent in rekviziter:

Ciril Roblek

Inspicent in odrski delavec:

Jošt Cvikl

Lučni mojster:

Nejc Plevnik

Tonski mojster:

Robert Obed

Mizarja in odrska tehnika:

Robert Rajgelj,
Marko Kranjc Kamberov

Oskrbnik:

Boštjan Marčun

Čistilka:

Bojana Bajželj

Igralski ansambel:

Vesna Jevnikar, Peter Musevski,
Vesna Pernarčič, Darja Reichman,
Miha Rodman, Blaž Setnikar,
Vesna Slapar, Aljoša Ternovšek,
Borut Veselko

Svet zavoda:

mag. Igor Berginc, Joško Koporec,
Alenka Primožič, Peter Šalamon,
Drago Štefe

Strokovni svet:

Vesna Jevnikar, Barbara Rogelj,
Borut Veselko, Jani Virk,
Alenka Bole Vrabc

Gledališki list javnega zavoda
Prešernovo gledališče Kranj

Sezona 2018/19, uprizoritev 4

Zanj: Mirjam Drnovšček

Odgovorna urednica:

Marinka Poštrak

To številko uredila: Marinka Poštrak

Lektorica: Maja Cerar

Fotografije: Nada Žgank

Oblikovanje: Anže Jesenovec,
Gregor Makovec, Gašper Uršič
(*Studio Kruh*)

Tisk: Peter Oman

Naklada: 1000 izvodov

Kranj, Slovenija, december 2018

TAM TAM

Gorenjski Glas

biša
LAYER

www.pgk.si

**PREŠERNOVO
GLEDALIŠČE**